

YKSINHUOLTAJUUDESTA KIRJOITETTUA
Artikkelikatsaus Helsingin Sanomista vuodelta 2011

Talvikki Hellsten ja Sini Juntunen

YKSINHUOLTAJUUDESTA KIRJOITETTUA
Artikkelikatsaus Helsingin Sanomista vuodelta 2011

Talvikki Hellsten ja Sini Juntunen
Opinnäytetyö, kevät 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) +
lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Hellsten, Talvikki & Juntunen, Sini. Yksinhuoltajuudesta kirjoitettua. Artikkelikat-saus Helsingin Sanomista vuodelta 2011. Kevät 2013, 64s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, sosiaali- ja kasva-tusalan suuntautumisvaihtoehto, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan vir-kakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää mitä Helsingin Sanomissa on kirjoitettu yksinhuoltajuudesta vuonna 2011 ja mihin asioihin yksinhuoltajuus liitetään arti-kkeleissa. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pienperheyhdistyksen Lapsilisä-projektin kanssa. Tarkoituksena oli, että projekti sai tutkittua tietoa siitä mitä yk-sinhuoltajuudesta on kirjoitettu Helsingin Sanomissa. Tarvetta oli erityisesti kat-saukselle siitä mitä mediassa oli yksinhuoltajuudesta kirjoitettu. Tarkoituksena oli, että Lapsilisä-projektin työntekijät voivat hyödyntää tutkimusta ja sen johto-päätöksiä projektin loppuraportissa.

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin Internetin kautta Helsingin Sanomien maksullisesta tekstiarkistosta. Aineisto rajattiin etsimällä artikkeleita tarkennetun haun avulla ennalta määritetyillä katkaistuilla hakusanoilla: *yksinhuolt, lapsiperh + äit, lapsi-perh + isä, lapsiperh + yksinhuolt, yksinhuol + äiti, yksinhuol + isä, kasvattaja + laps, pienperh, lapsiperh kotipal ja sinkkuis, sinkkuäi sekä lähivanhem.*

Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Tutkimusaineisto koos-tui 58 artikkelista. Aineiston analyysissa rajautui kolme teemaa eli aihealuetta: taloudelliset resurssit, vanhemman voimavarat ja lapsen hyvinvointi. Artikkelei-den yhteiseksi teemaksi muodostui lapsiperheköyhyys.

Aineistossa nousi esille lapsiperheiden, etenkin yksinhuoltajaperheiden, haas-teet työ- ja perhe-elämän tasapainottamisessa. Yksinhuoltajuus liitettiin artikke-leissa usein vähävaraisuuteen. Johtopäätöksissä tuli esille, että työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen onnistumisessa sosiaali-palvelujen ja työnantajien joustavuus ovat merkittävässä asemassa. Taloudellisten ja työelämän vaati-musten nähtiin vievän vanhempien aikaa lapsilta. Köyhyyden nähtiin olevan riski lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmasta sekä liittyvän usein syrjäy-tymiseen.

Avainsanat: laadullinen tutkimus, lapsiperheet, yksinhuoltajaperheet, voimava-rat, köyhyys, syrjäytyminen

ABSTRACT

Hellsten, Talvikki and Juntunen, Sini.

Review of articles on sole custody in Helsingin Sanomat in the year 2011.

64p, 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The objective of this thesis was to research what has been written of sole custody in Helsingin Sanomat in the year 2011 and in what context the sole custody is connected. The co-operation partner of this thesis was Lapsilisä-project of The Single Parents' Association.

The purpose of the study was to produce new information about how sole custody comes up in the media. Aim of the thesis was that Lapsilisä-project could use the results and conclusions in their annual report. In this study the data was collected from the Internet of the paid archive of Helsingin Sanomat. The data consisted of articles that were collected by search words: *“single parent”, “family with children + mother”, “family with children + father”, “family with children + single parent”, “single parent + mother” “single parent + father”, “educator + child”, “small family”, “family with children + home help service”, “single father”, “single mother” and “guardian of the child”*

This thesis is a qualitative study. The data was analyzed by typecasting. The material consisted of 58 articles. In the articles financial issues, parent's resources and the wellbeing of child were themes that were repeatedly combined with sole custody. The common thread in the articles was poverty in families with children.

According to the results, coordination of work and childcare were challenging in many one-parent families. In the articles sole custody was often combined with poverty. The conclusion was that employers' and social services' flexibility stands in a significant role to succeed in coordination of work and childcare. The demands at work and house hold are a challenge when trying to organize time for the family. The study shows that poverty is a risk to the development and welfare of the child. Poverty is often associated with social exclusion.

Keywords: qualitative research, sole custody, one-parent family, poverty, social exclusion

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 YHTEISTYÖKUMPPANI	8
2.1 Lapsilisä-projektin toiminta	9
3 LAPSIPERHEET SUOMESSA.....	10
3.1 Lapsiperheen määritelmät	13
3.2 Lapsen huoltaja	15
4 YKSINHUOLTAJUUS	18
4.1 Yksinhuoltajuuden määritelmät	18
4.2 Yksinhuoltajuuden haasteita.....	20
4.3 Köyhyys lapsiperheissä	21
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	23
5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	23
5.2 Tutkimusmenetelmä, aineiston hankinta ja analyysi.....	24
5.2.1 Laadullinen tutkimus	24
5.2.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta.....	25
5.2.3 Aineiston analyysi	27
6 TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1 Lapsiperheiden toimeentulo	28
6.1.1 Pienituloisuuden kasvu	28
6.1.2 Köyhyys ja vähäosaisuus.....	30
6.1.3 Lapsilisä ja toimeentulotuki	33
6.1.4 Lapsilisän erottaminen toimeentulotuesta.....	34
6.1.5 Lapsiperheiden muut tuet ja etuudet.....	35
6.1.6 Terveyspalveluiden jakaantuminen.....	37
6.2 Vanhemman voimavarat.....	40
6.2.1 Työ- ja perhe-elämän tasapainottaminen.....	40
6.2.2 Yhteiskunnan ja työelämän vaatimukset.....	41
6.2.3 Vanhemman hyvinvointi.....	42

6.3 Lapsen hyvinvointi	43
6.3.1 Vanhempien läsnäolo	44
6.3.2 Syrjäytymisen riskit	45
6.4 Yksinhuoltajuudesta positiivisesti kirjoitettua	46
7 POHDINTA	49
7.1 Johtopäätökset	49
7.2 Jatkotutkimusehdotukset	53
7.3 Eettisyys ja luotettavuus	54
7.4 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu	55
LÄHTEET	57
LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta	65
LIITE 2: Artikkelit teemoittain	73

1 JOHDANTO

Sijoittaminen perheisiin on sijoittamista yhteiskunnan tulevaisuuteen (46, Mieli 31.5.2011).

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille yksinhuoltajuuden näkymistä medias-
sa, rajatummin Helsingin Sanomissa. Tutkimuksen aihe on yhteiskunnallisesti
merkittävä, koska lapsiperheiden hyvinvointi on tärkeä osa yhteiskuntamme
toimivuutta. Yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet niin lapsiin, vanhem-
piin kuin lapsiperheisiin. Perhe ei ole käsitteenä yksiselitteinen: perhemuodot ja
perhekäsitykset ovat ajan myötä muuttuneet. Kuitenkin erityisesti yksinhuolta-
juutta kohtaan ilmenee paljon ennakkoluuloisia asenteita. Koemme perheen
kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin olevan tärkeä lähtökohta lapsen turvalliselle
kasvulle ja kehitykselle. Tulevina varhaiskasvattajina meidän tulee tuntea per-
heiden moninaisuus ja ymmärtää perheen elämäntilanteen vaikutus lapseen.

Aihe on ajankohtainen, koska vuosi 2010 oli Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen
syrjäytymisen torjunnan teemavuosi. Sen tärkeimpinä tavoitteina oli lisätä tietoi-
suutta sekä uudistaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden poliittinen sitoumus köyhyyden
ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen. Tavoitteena oli myös totuttujen mieli-
kuvien ja yleisten käsitysten purkaminen köyhyydestä. Teemavuoden lähettiläi-
nä toimi köyhyyttä kokeneita ihmisiä ja julkisuuden henkilöitä. (Euroopan komis-
sio i.a.)

Vuonna 2011 oli eduskuntavaalit. Vaalit näkyivät myös artikkeliaineistossa. Ar-
tikkeleista nousi esille vaalilupauksia, sekä keskustelua vaaleissa esiinnous-
seista aiheista muun muassa lapsiperheille maksettavien tukien ja etuuksien
määristä, vanhempainvapaista sekä köyhyydestä ja syrjäytymisestä.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Lapsilisä-projekti. Se on Pienper-
heyhdistyksen kolmivuotinen hanke, jonka tarkoituksena on löytää keinoja vai-
kuttaa yksinhuoltajaperheiden tilanteeseen. Projektin toiminta sijoittuu vuoden
2010 kevästä vuoden 2013 keväälle. Hankkeessa halutaan tukea perheiden

omia voimavaroja erilaisten ryhmä- ja harrastetoimintojen avulla. Yksi Lapsilisä-projektin tavoitteista on saada osallistujat tietoisiksi mahdollisuuksistaan vaikuttaa omiin asioihinsa ja tämän kautta vaikuttamaan Suomen perhepolitiikkaan. Projektille tärkeintä olisi tuoda yksinhuoltajaperheiden olosuhteet näkyviksi, jotta ne otettaisiin entistä paremmin huomioon yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. (Pienperheyhdistys 2012.) Suomessa yksinhuoltajaperheiden asemaa edistää myös Yhdenvanhemmanperheiden liitto (YVPL). Se on lastensuojelujärjestö, jonka tavoitteena on edistää yhden vanhemman perheiden sosiaalista, taloudellista ja oikeudellista asemaa. (YVPL i.a.a.)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu Helsingin Sanomien artikkeleista (n=58). Helsingin Sanomat on pohjoismaiden suurin päivälehti. Lähes miljoona suomalaista lukee sitä päivittäin. (Sanoma i.a.) Lapsilisä-projekti vaikuttaa pääosin pääkaupunkiseudulla, joka osaltaan vaikutti tutkimuskohteen rajautumiseen pääkaupunkiseudulle painottuvaan päivälehteen. Artikkelit on kerätty Helsingin Sanomien maksullisesta arkistosta vuodelta 2011, jolloin Lapsilisä-projekti oli toiminut ensimmäisen kokonaisen vuoden. Tutkimustulokset tulevat osaksi Lapsilisä-projektin loppuraporttia. Aineiston artikkeleissa olivat mukana myös Pienperheyhdistyksen ja Lapsilisä-projektin kirjoittamat mielipidekirjoitukset, jotka on otettu tutkimuksessa huomioon samanarvoisina kuin muut aineiston artikkelit. Opinnäytetyössä käytetyt tilastot ovat vuodelta 2011, koska myös tutkimusaineisto sijoittuu kyseiselle vuodelle. Tilastoista osassa on käytetty vuoden 2010 tietoja, koska vuoden 2011 tietoja ei ole vielä julkaistu. Tilastoissa on listattu tiedot koko Suomesta, Uudeltamaalta ja Helsingistä, koska tutkimus on kohdistettu pääkaupunkiseudulle.

Lapsilisä-projekti, kuten myös esimerkiksi Tilastokeskus, käyttää yksinhuoltajaperheistä käsitettä yhden vanhemman perhe. Opinnäytetyössämme käytetään käsitettä yksinhuoltajaperhe, koska se yleisesti käytetty käsite esimerkiksi laissa, kuten Lapsilisälaissa, ja asiateksteissä. Tutkimuksessa keskeisenä teemana kulkee lapsiköyhyys. Lapsiköyhyyteen voidaan viitata myös käsitteellä lapsiperheköyhyys, sillä lasta ei voida määritellä köyhäksi ilman, että määritellään koko perheen taloudellista tilannetta (Jäntti 2010, 20). Käytämme käsitettä lapsiköyhyys viitatessamme lapseen ja lapsiperheköyhyys viitatessamme perheisiin.

2 YHTEISTYÖKUMPPANI

Opinnäytetyön yhteistyökumppani löytyi Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden aihevälityksen kautta. Lapsilisä-projekti on Pienperheyhdistyksen kolmivuotinen hanke, jonka tarkoituksena on tehdä näkyväksi pienitulosten yksinhuoltajaperheiden asemaa ja tilannetta nyky-yhteiskunnassa (Pienperheyhdistys 2012). Pienperheyhdistys on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistys. Sen perustehtävä on edistää lasten hyvinvointia lapsille tarjottavien mahdollisuuksien ja vanhemmuuden tukemisen avulla. (Pienperheyhdistys i.a.) Yhdistyksen toiminnassa kiinnitettiin huomiota lapsiperheköyhyyden suureen esiintyvyyteen Suomessa ja erityisesti juuri yksinhuoltajaperheissä. Tämän johdosta päätettiin aloittaa hanke, jonka avulla pienituloisia yksinhuoltajaperheitä voidaan tavoittaa ja tuoda yhteen. Lapsilisä-projektin ajatuksena on, että asioihin voi vaikuttaa yhdessä. Projekti kannustaa yksinhuoltajia vaikuttamaan itse omaan asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällöin muutostarve ja asioihin vaikuttaminen lähtevät suoraan sitä koskettavilta henkilöiltä. Yksinhuoltajuuteen liittyy paljon häpeää, pelkoa ja leimatuksi tulemisesta. Projektin toimintaan osallistuvilla yksinhuoltajilla on mahdollisuus saada kokemus siitä, etteivät he ole tilanteessaan ainoita. Näin ajatus- ja asennemuutos saadaan liikkeelle yksinhuoltajista itsestään. (Pienperheyhdistys 2012; Kaisli Syrjänen, henkilökohtainen tiedonanto 7.11.2012.)

Pienituloisilla yksinhuoltajaperheillä on hyvin vähän rahaa käytössä, joka on yhteiskunnallinen haaste. Perheessä, jossa on yksi vanhempi, on käytössä vain yhden aikuisen tulot ja aika. Perheen toimeen tulemiseen vaikuttaa myös lasten ikä ja perheen koko sekä myös se onko toinen vanhemmista mukana lapsen elämässä, työpaikka lähellä tai isovanhemmat apuna. (Kaisli Syrjänen, henkilökohtainen tiedonanto 7.11.2012.)

2.1 Lapsilisä-projektin toiminta

Projekti järjestää vertaisryhmiä, jotka pohtivat yhdessä keinoja vaikuttaa yksinhuoltajien asemaan ja etuihin. Ryhmät ovat erilaisia riippuen osallistujista. Toiset ryhmät kirjoittavat mielipidekirjoituksia ja toiset järjestävät erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia. Lisäksi ryhmän osallistujat ovat tehneet vierailukäyntejä muun muassa eduskuntataloon ja puhuneet vaikuttajille. (Kaisli Syrjänen, henkilökohtainen tiedonanto 7.11.2012.)

Lapsilisä-projektissa työskentelee kaksi työntekijää projektikoordinaattorin ja projektityöntekijän nimikkeillä. Työntekijän rooli on olla mukana ryhmässä, mutta antaa ryhmänjäsenille tapaamisten myötä enemmän vastuuta ryhmän toiminnasta. Ryhmän myötä osallistujat saavat vertaistukea ryhmän muilta jäseniltä. Pienituloisuus yksinhuoltajaperheessä ei ole henkilökohtainen ongelma, vaan ongelman juuret ovat yhteiskunnallisissa rakenteissa. Lapsilisä-projektin ajatus on, että köyhyys on poliittista ja siihen voidaan vaikuttaa yhteiskunnallisilla rakennemuutoksilla. (Pienperheyhdistys ry 2012; Kaisli Syrjänen, henkilökohtainen tiedonanto 7.11.2012.)

3 LAPSIPERHEET SUOMESSA

Perhesuhteiden murros on tapahtunut samaan aikaan modernin hyvinvointivaltion laajentuessa. Ennen teollistumisen aikakautta suurperhe oli yleisin perhemuoto Suomessa. Teollistumisen aikaan ihmiset muuttivat maalta kaupunkeihin, joissa pieni ydinperhe oli toimivampi perhemuoto, kuin suurperhe. Suurperhe tarkoittaa perhettä, jossa asuu useampi sukupolvi samassa taloudessa (Takala 2005, 20, 23.) Sillä voidaan tarkoittaa myös lapsiperhettä, jossa on neljä lasta tai enemmän (Hinkula, Pukkala & Kauppila 2007, 1057). Ydinperhemalli on vahvasti ohjannut sosiaalipolitiikan muotoutumista ja samalla sitonut modernin yhteiskunnan ja perheen yhteen (Krok 2009, 94). Ydinperheellä tarkoitetaan perhettä, johon kuuluu avio- tai avoliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa (Tilastokeskus i.a.a). Vaikka ydinperhe on edelleen yleisin perhemalli, on se menettänyt merkitystään ainoana oikeana lapsen kasvupaikkana (Hiilamo 2009, 64; Krok 2009, 93). Nykyisin uusperhe on tavallinen perhemuoto ja yksinhuoltajaperheiden määrä on lisääntynyt huomattavasti. Monissa maissa, kuten Suomessa, samaa sukupuolta olevien parisuhteiden rekisteröiminen on yleistynyt. (Takala 2005, 20.)

Lapsiperheiden taloudellisen aseman parantaminen on ollut paljon esillä poliittisessa keskustelussa 2000-luvulla. 1990-luvun lama vaikutti perheiden eriarvoistumisen kasvuun. Talouskasvu alkoi jakaantua epätasaisemmin tuloluokkien välillä. (Hiilamo, Kangas, Manderbacka, Mattila-Wiro, Niemelä & Vuorenkoski 2010, 15, 21.) Monen lapsiperheen tulotaso laski ja lapsiperheiden määrä alimmissa tuloluokissa kasvoi. Samaan aikaan varakkaammilla henkilöillä oli suotuisampi talouskehitys kuin alemmissa tuloluokissa. 1990-luvun laman aikaan heikennettiin perhepoliittisia tulosiirtoja ja lapsiperheiden palveluja, vaikka samaan aikaan lapsiperheiden toimeentulovaikeudet ja avuntarve kasvoivat. (Törrönen 2012, 19.) Hiilamon ym. (2010, 18) mukaan lapsiköyhyys on lisääntynyt 1990-lamasta eteenpäin. Lapsiköyhyyttä määritellään sivulla 21 otsikon Köyhyys lapsiperheissä alla.

Perhekäsitteen laajentuessa perhepoliittisia etuja ja palveluita on kehitetty ja niiden avulla miesten ja naisten tasa-arvoa on edistetty. Lisäksi perhekäsitteen muuttuminen vaikuttaa yksinhuoltajille tarkoitettujen erityisuuksien kehittämiseen ja perhepoliittiseen lainsäädäntöön. (Hiilamo 2009, 64; Takala 2005, 20.) Pohjoismaissa puhutaan pohjoismaisesta perhepolitiikan mallista, jonka ominaispiirteenä on monipuolinen ja laaja perhetuki. Vanhempien työssäkäyntiä tuetaan ja naisten työssäkäynti mahdollistetaan. Pienten lasten äideillä on mahdollisuus käydä ansiotyössä julkisen päivähoidon yleistyttyä. (Takala 2005, 20–21.)

Yhteiskunnan perhepoliittisia toimia ovat muun muassa äitiys- ja lastenneuvola-palvelut, lasten päivähoitopalvelut, koulun ulkopuoliset vapaa-ajanpalvelut ja lasten ja nuorten harrastustoiminta sekä lapsille ja nuorille suunnatut sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalvelut. Näiden palveluiden tarkoitus on edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Yhteiskunnan tarjoamia taloudellisen tukemisen muotoja ovat lapsilisä, lapsiperheiden asumisen tukeminen ja mahdolliset veroedut sekä muut lapsiperheille suunnatut tulonsiirrot. Taloudellisen tukemisen tarkoitus on tukea lapsiperheitä huolenpito- ja kasvatustehtävässä. (Hämäläinen 2010, 234–235.)

Suomessa Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa lapsilisää kaikista Suomessa asuvista alle 17-vuotiaista lapsista (Kela 2013a). Lapsilisä on verotonta tuloa (Kela 2011). Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaalihuollon taloudellinen tuki, jonka tarkoitus on turvata henkilön tai perheen toimeentulo. Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi tueksi ja sitä myönnetään tavallisesti kuukaudeksi kerrallaan. (STM 2013.) Lapsilisä ja lapsen perusosa toimeentulotuesta ovat molemmat sidottu samaan kansaneläkeindeksiin. Ne kohdentuvat samoihin kustannuksiin eli lapsen välttämättömän toimeentulon turvaamiseen. Kahta etuutta ei ole tarkoitus kohdentaa samaan menoon. Lapsiperheille olisi myönteisempää, jos toimeentulotuen lapsen perusosaa nostettaisiin. (Ilmonen 2011.)

Vuoden 2011 joulukuussa lapsilisiä saavia perheitä oli 559 471 ja lapsia 1 012 433 (Kela 2012b). **Taulukosta 1** näkyy vuosina 2011 ja 2012 maksettujen lapsilisien määrät. Lapsilisän määrään vaikuttaa, kuinka monta lapsilisään oikeutettua lasta samassa taloudessa asuu.

TAULUKKO 1. Lapsilisän määrä lapsiluvun mukaan

1.3.2011 alkaen	€ / kk	Vuonna 2012	€ / kk
1. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	100,40	1. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	104,19
2. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	110,94	2. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	115,13
3. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	141,56	3. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	146,91
4. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	162,15	4. lapsilisään oikeutetusta lapsesta	168,27
Jokaisesta seuraavasta lapsilisään oikeutetusta lapsesta	182,73	Jokaisesta seuraavasta lapsilisään oikeutetusta lapsesta	189,63
Yksinhuoltajakorotus	46,79	Yksinhuoltajakorotus	48,55
	(Kela i.a.)		(Kela 2012a)

Perhepolitiikan tarkoituksena on tukea erityisesti lapsiperheitä ja mahdollistaa lasten turvallinen kasvuympäristö sekä turvata vanhemmille aineelliset ja henkiset mahdollisuudet synnyttää ja kasvattaa lapsia. Perheen perustaminen on yhteiskunnan jatkuvuuden edellytys ja siihen pitäisi olla mahdollisuus ilman taloudellisia esteitä. Perheen perustamisen tukemisen ja kansanterveyden edistämisen lisäksi perhepolitiikka edistää kulttuurista jatkuvuutta tukemalla vanhempien kasvatustehtävää. (Hämäläinen 2010, 227–229.)

Esimerkiksi perheiden arjen pyörittäminen asettaa yhä suurempia odotuksia ja haasteita sekä vanhemmille että lapsille. Ihmissuhteet ovat yleisesti haurastuneet, joka näkyy myös perheiden ihmissuhteissa, kuten vanhempien avioerojen kasvuna. Lisäksi perheeseen liittyvät arvot ja symboliset merkitykset ovat moninaistuneet sekä muuttuneet yhteiskunnallisten muutosten yhteydessä. (Broberg & Tähtinen 2009, 154.) **Taulukko 2** kuvaa avioerojen määrää Suomessa vuonna 2011. Koko maan lisäksi taulukosta voi huomata avioerojen prosenttiosuuden Uudeltamaalta sekä Helsingistä. Helsingissä avioerojen osuus oli korkein 24,1 prosenttia. Koko Uudellamaalla osuus oli Helsinkiä alhaisempi, 19,4 prosenttia. Koko maassa avioerojen määrä oli suhteessa pienempi kuin pääkaupunkiseudulla, 16,7 prosenttia. (THL 2012a.) Tilastokeskuksen avioerotiti-

lastot perustuvat tuomioistuimen lähettämiin ilmoituksiin Väestörekisterikeskusk-
selle myönnettyistä avioeroista (Tilastokeskus 2013). Vuonna 2011 avioliittoja
solmittiin 28 408 ja avioeroja myönnettiin 13 469 (Tilastokeskus 2012a).

TAULUKKO 2. Avioerot vuonna 2011 (25–64-vuotiailla 1000 vastaavan ikäistä
naimisissa olevaa kohden)

Alue	%
Koko maa	16,7
Uusimaa	19,4
Helsinki	24,1

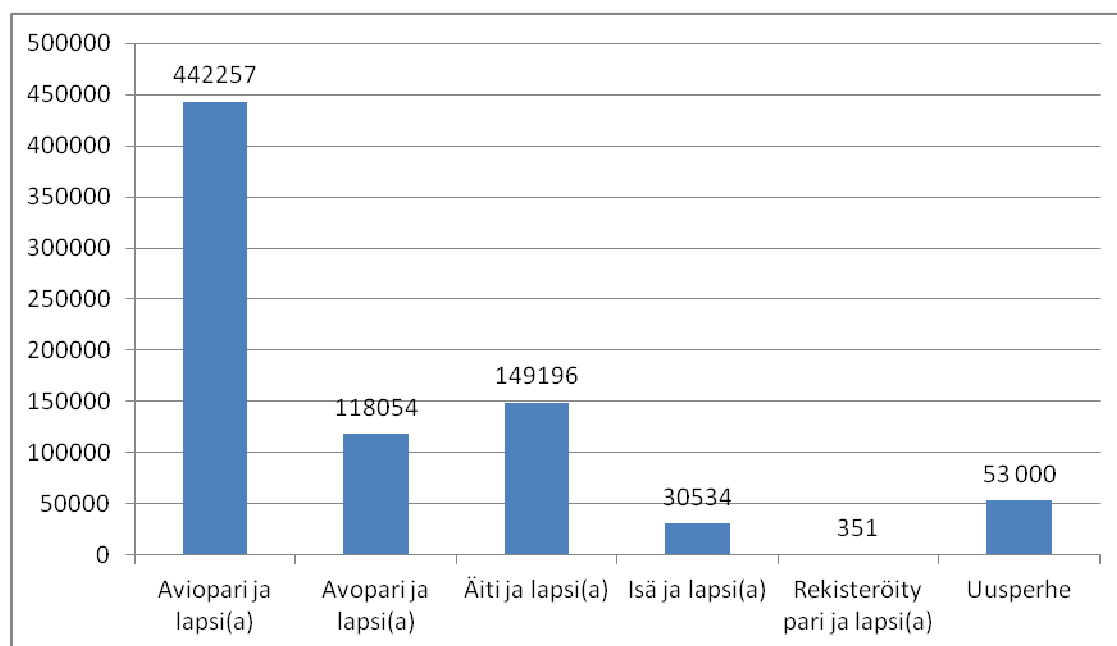
3.1 Lapsiperheen määritelmät

Ihmiset määrittävät perheen usein eri tavoin ihmissuhteita ja omia kokemuksia
peilaten. Tilastokeskuksen (2011) määritelmän mukaan perheen muodostaa
avio-, avo- ja rekisteröitynyt pari, jolla ei ole tai on lapsia. Perheeksi luokitellaan
myös perhe, jossa on vain yksi vanhempi. Lapsiperheitä ovat perheet, joissa on
vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Yksinhuoltajaperheeksi luokitellaan vain ne
yhden vanhemman perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. (Tilastokeskus
2011.) Laissa ei kuitenkaan anneta suoraa määritelmää perheelle, mutta mo-
nessakin eri lainpykälässä, kuten laissa toimeentulosta 1997, 3§ sekä lasten
kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen laissa 1996, 2§, rajataan ja kuvaillaan per-
hettä sekä asetetaan velvollisuuksia ja oikeuksia keskenään läheisille ihmisille.
Yleinen ymmärrys siitä, mikä perhe on, määritellään useimmin kahdenlaisilla
suhteilla; parisuhteella tai vanhemman ja lapsen välisellä suhteella. (Faurie &
Kalliomaa-Puha 2010, 28; Laki toimeentulosta 1997; Laki lasten kotihoidon ja
yksityisen hoidon tuesta 1996.) Kuten Lammi-Taskula ja Salmi (2004, 33) kirjoit-
tavat perheen määritelmä ei ole yksiselitteinen. Myös henkilöillä, jotka eivät asu
perheenjäsentensä kanssa, on perhe. (Lammi-Taskula & Salmi 2004, 33–34.)
Perhesosiologien mukaan perheestä puhuttaessa viitataan vähintään viiteen eri
tekijään: asumiseen, parisuhteeseen, sukupolvien väliseen suhdejärjestelmään
ja sukulaisuusjärjestelmään sekä talouteen (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen &
Vilén 2009, 23). Samasta taloudesta puhuttaessa voidaan viitata myös ruoka-

kuntaan. Ruokakunnalla tarkoitetaan kotitaloutta, jonka jäsenillä on yhteinen ruokatalous (Tilastokeskus i.a.a).

Vuoden 2011 lopussa Suomessa oli 581 000 lapsiperhettä. Edellisestä vuodesta määrä oli pienentynyt 1 800 perheellä. 61 prosenttia lapsiperheiden perhemuodoista oli, kuten aiempina vuosina, avioparin muodostamia perheitä. Avoparit puolestaan muodostivat 19 prosenttia lapsiperheistä. Äiti ja lapsi(a) -perheitä oli 18 prosenttia, mutta isä ja lapsi(a) -perheitä oli edelleen hyvin vähän, alle 3 prosenttia. Noin 0,06 prosentissa lapsiperheessä vanhempina oli saman sukupuolen rekisteröity pari. Uusperheitä oli vuoden 2011 lopussa 9 prosenttia lapsiperheistä. Uusperheessä asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi, joka on vain toisen vanhemman lapsi. Osa uusperheen lapsista voi myös olla pariskunnan yhteisiä. Uusperheenlapsia oli 77 000. (Tilastokeskus 2012b.)

Kaaviossa 1 on kuvattu perhetyyppäjä kaikista lapsiperheistä.

KAAVIO 1. Lapsiperheiden osuus perhetyypeittäin vuonna 2011

Taulukko 3 kuvaa yksinhuoltajaperheiden osuutta alueen kaikista lapsiperheistä vuonna 2011 (THL 2012b). Taulukosta tulee selvästi ilmi koko maahan verrattuna yksinhuoltajaperheiden suhteellisesti suurempi osuus kaikista pääkaupunkiseudun lapsiperheistä. Koko Suomessa (20,3 prosenttia) reilu viidennes lapsiperheistä oli yksinhuoltajaperheitä. Uudellamaalla (22,5 prosenttia) yksin-

huoltajaperheiden osuus oli hieman korkeampi koko maahan verrattuna. Kaikkein korkeimmalla osuus oli (Helsingissä 28,5 prosenttia), jossa noin kolmannes lapsiperheistä oli yksinhuoltajaperheitä.

TAULUKKO 3. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä vuonna 2011

Alue	%
Koko maa	20,3
Uusimaa	22,5
Helsinki	28,5

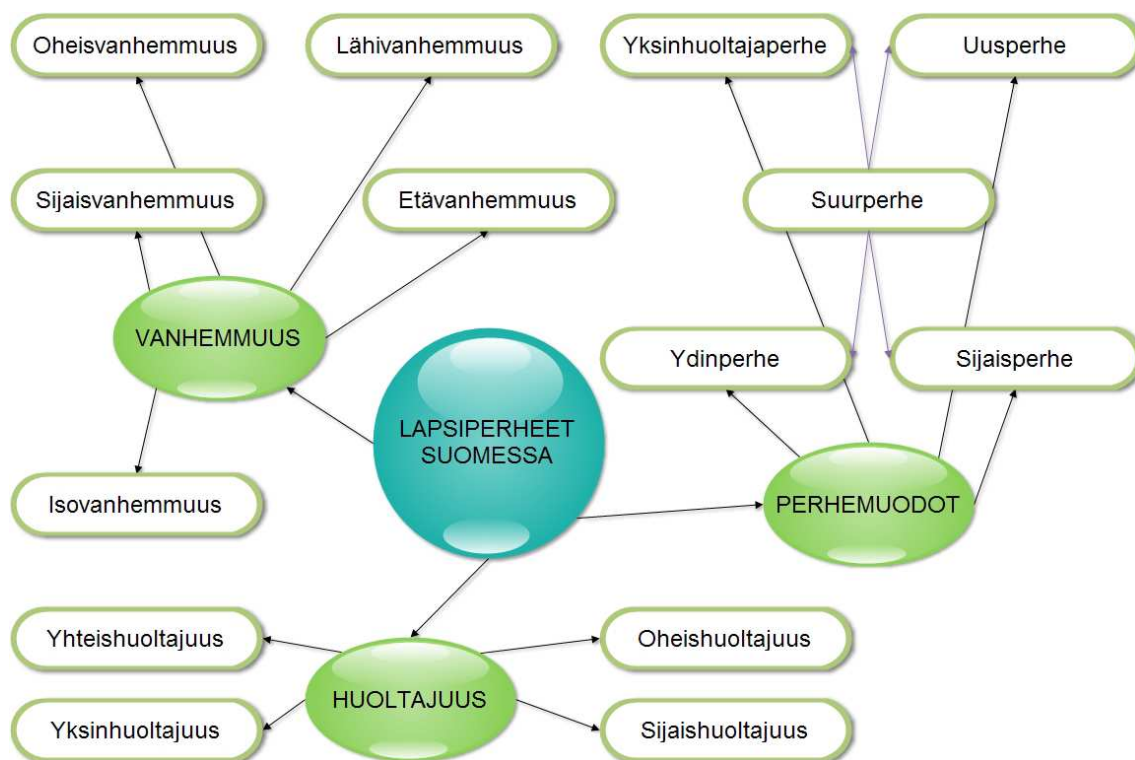
3.2 Lapsen huoltaja

Lapsen huoltajia ovat ensisijaisesti hänen vanhempansa tai henkilöt, joille lapsen huolto on uskottu. Huoltajuus päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai menee avioliittoon ennen täysi-ikäisyyttä. Jos lapsen syntyessä hänen vanhempansa ovat avioliitossa keskenään, molemmat ovat lapsen huoltajia. Jos vanhemmat ovat avoliitossa, lapsen huoltaja on äiti. Mikäli vanhemmat menevät keskenään naimisiin lapsen syntymän jälkeen, molemmista tulee lapsen huoltajia. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983.) Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys on mahdollista selvittää. Isä voi tunnustaa isyytensä tai tuomioistuim voi päättää isyyden selvittämisestä. Kunnan lastenvalvoja huolehtii isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta, kuulemisesta ja hyväksymisestä. Jos mies ei halua tunnustaa isyyttään, äiti voi halutessaan nostaa kanteen isyyden selvittämiseksi. Kuitenkin äidin vastustaessa isyyden selvittämistä, kannetta ei voida nostaa. Jos isyys on epävarma, se voidaan selvittää DNA-testillä. (Isyyslaki 1975.) Isyyden vahvistamisen jälkeen lapsen ja isän välillä on oikeudellisesti pätevä sukulaisuussuhde, joka merkitään väestörekisteriin. (STM 2009.)

Lapsen huollon on turvattava lapsen kehitys ja hyvinvointi sekä otettava huomioon lapsen tarpeet ja toiveet. Huollon on turvattava lapsen läheiset ja myönteiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Lapselle on turvattava ikään ja kehitystasoon nähden hyvä hoito ja kasvatus. Lapsi tarvitsee hellyyttä, ymmärrystä ja turvaa. Häntä ei saa kurittaa ruumiillisesti eikä alistaa

eikä kohdella muulla tavalla loukkaavasti. Lisäksi lapsen kehittymistä ja kasvamista aikuisuuteen ja vastuullisuuteen tulee tukea ja edistää. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja asuinpaikasta sekä muista lapsen henkilökohtaisista asioista. Lasta koskevissa päätöksissä tulee huoltajan keskustella lapsen kanssa asiasta, jos se on lapsen ikään ja kehitystasoon nähden mahdollista. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983.)

KUVIO 1. Miellekartta – Lapsiperheet Suomessa

Yllä sijaitsevaan miellekarttaan (**kuvio 1**) olemme jäsenelleet käsitteitä vanhemmuus, huoltajuus ja perhemuodot. Vuonna 2011, avioeroon päätyi koko Suomessa 16,7 prosenttia naimisissa olevista pareista (THL 2012a). Avo- ja avioero tilanteissa vanhemmat sopivat useimmin keskenään lapsen yhteishuoltajuudesta. Yhteishuoltajuussopimus tehdään sitä todennäköisemmin, mitä nuoremmissa lapsista on kyse. Lapsen yhteishuoltajuus helpottaa erityisesti lapsen kanssa asuvan vanhemman, eli lähivanhemman käytännön elatus- ja hoivavastuita. Yhteishuoltajuus ylläpitää lapsen vanhemmuussuhteita erityisesti muualla asuvaan vanhempaan eli etävanhempaan. (Haataja 2009a, 47; Santala 2009, 148.) Toisaalta lapsen kanssa asuva vanhempi on usein vastuussa arjen sujumisesta sekä työn ja perhevelvollisuuksien yhteensovittamisesta ja toimeentu-

losta. Yhteishuoltajuuden tarkoitus on jakaa vanhemmuutta, mikä on ihanteellista, mutta käytännössä vastuu jakautuu hyvin epätasaisesti. (Forssén, Haataja & Hakovirta 2009, 11–12.) Jos lapsen huollosta vastaa vain yksi vanhempi, toimii hän lapsen yksinhuoltajana. Yksinhuoltaja voi tehdä lasta koskevat päätökset yksin. Viranomaiset, kuten päivähoido, koulu, terveydenhuolto ja sosiaalitoimi, antavat lasta koskevat tiedot lapsen toiselle vanhemmalle vain yksinhuoltajan suostumuksella. (Sosiaaliportti 2012.)

Vanhempien eron jälkeen lapsi voi asua pysyvästi toisen vanhemman luona tai vuorotellen molempien vanhempien luona. Jotkut perheet ovat päätyneet ratkaisuun, jossa lapset asuvat pysyvässä asuinpaikassa ja vanhemmat asuvat vuorotellen heidän kanssaan. Vuorotellen asumista kutsutaan vuoroasumiseksi. (Sosiaaliportti 2012; Santala 2009, 136.) Jos vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen lapsen asumisesta tai muista lapsen huoltoa koskevissa asioissa, he voivat pyytää apua perheasioiden sovittelijalta (Avioliittolaki 1929.) Lasten vuoroasuminen auttaa ylläpitämään suhdetta molempaan vanhempaan. Käytäntö on alkanut yleistyä, mutta Suomessa sitä käytetään edelleen melko vähän, kun taas Ruotsissa se on yleistynyt nopeasti. Ruotsissa vuoroasuminen (växelvis boende) onkin jo viranomaisten tunnustama asumisratkaisu. Kuitenkin, kuten Suomessa, sielläkin lapsella voi olla vain yksi virallinen asuinosoite. (Hakovirta & Rantalaiho 2009, 39.)

Tuomioistuin voi päättää lapsen huollosta niin, että siitä vastaa vanhempien ohella tai sijasta yksi tai useampi henkilö, jotka ovat antaneet suostumuksensa tähän (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983). Oheis- tai sijaishuolto ei vapauta vanhempia elatusvelvollisuudesta. Oheishuoltaja toimii lapsen huoltajana vanhemman tai vanhempien ohella. Jos lapsi asuu pysyvästi jonkun muun, kuin omien vanhempiensa luona, tuomioistuin voi määrätä huollon muulle henkilölle. Kun tuomioistuin määrää sijaishuoltajan, se lakkauttaa vanhempien tai vanhemman huoltosuhteen lapseen. (Sosiaaliportti 2012.) Sijaishuolto on lastensuojelun toimenpide, jolla tarkoitetaan lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle perhehoitoon tai laitokseen. Lapsen etu huomioiden, tavoitteena on perheen mahdollinen jälleenyhdistäminen. (Lastensuojelulaki 2007.)

4 YKSINHUOLTAJUUS

Lapsilisälaissa (1992) yksinhuoltajaksi määritellään henkilö, joka ei ole avioliitossa tai on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi lapsilisän maksukuukauden alkaessa. Yleiskielessä yksinhuoltajaperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi vanhempansa kanssa (Haataja 2009a, 46). Lapsilisä maksetaan jokaisesta lapsesta yksinhuoltajavanhemmalle korotettuna ja korostus on 48,55 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajakorotuksen saa vanhempi, jonka luona lapsi on kirjoilla. (Kela 2012a.)

4.1 Yksinhuoltajuuden määritelmät

Suomenkielinen sana yksinhuoltaja on sukupuolineutraali ilmaus yksinhuoltajavanhemmasta. Sana ei kerro onko kyseessä äiti vai isä. (Krok 2009, 99.) Yksinhuoltaja sanasta ei myöskään käy ilmi, millä perusteella vanhemmasta on tullut yksinhuoltaja, kuten avioeron, avioliitonulkopuolella syntyneen lapsen tai leskeyden kautta. Esimerkiksi englannin kielessä on monta yksinhuoltajuutta kuvaavaa sanaa. Muun muassa englannin kielellä sana "single mother" kertoo, että lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella ja ettei äiti ole avioliitossa. Sanalla "solo mother" annetaan kuva vahvasta ja itsenäisestä naisesta, joka vastaa yksin lapsensa kasvatustehtävästä. Ruotsinkielessä yksinhuoltaja on "ensamförsörjare" (yksinhuolehtija) tai "ensam mor" (yksin oleva äiti). Ilmaisut ovat hyvin samankaltaiset suomenkielisen sanan kanssa. (May 2001, 46–47.)

Nykyisin yleisin syy tulla yksinhuoltajaksi on avio- tai avoliiton purkautuminen, kun aikaisemmin yleisin syy oli aviopuolison kuolema. Lapsen yhteishuoltajuus helpottaa erityisesti lapsen lähivanhemman käytännön elatus- ja hoivavastuita sekä ylläpitää lapsen vanhemmuussuhteita erityisesti muualla asuvaan vanhempaan eli etävanhempaan. (Haataja 2009a, 47; Santala 2009, 148.) Yksinhuoltajuus ei aina ole avio- tai avoeron, puolison kuoleman tai suunnittelemattoman syntymän seurasta, vaan se voi myös olla vanhemman tietoinen valinta. Yksinhuoltajuuden voi valita keinohedelmöityksen, adoption tai biologisen äitiy-

den avulla. (Haataja 2009a, 46, 48–49; Krok 2009, 90.) Suomessa lapsen voi adoptoida henkilö, joka on täyttänyt 25 vuotta. Muut kuin avioparit, eivät voi adoptoida lasta yhteisesti, mutta yksi henkilö voi adoptoida lapsen. (Adoptiolaki 2012.)

Yksinhuoltajat määritellään helposti yhteen kategoriaan, jossa heidän elämäänsä tarkastellaan yksinhuoltajuuden läpi. Jos perheessä on ongelmia, sen ajatellaan johtuvan yksinhuoltajuudesta. Yksinhuoltajuus ei yksistään kuitenkaan määritä vanhemman olemusta ja identiteettiä. (May 2005, 67.) Krok on tutkinut yksinhuoltajaäitejä väitöskirjassaan. Krok (2009, 90) kirjoittaa väitöskirjassaan yksinhuoltajanaisten kokemuksia siitä, miksi he ovat yksinhuoltajia. Naiset kuvaavat yksinhuoltajuutta tapahtumasarjana, jota he kutsuvat muun muassa eroamiseksi, yksin jäämiseksi, pois muuttamiseksi tai lasten isän poissaolemiseksi. Tutkimukseen osallistuneet naiset, eivät olleet itse valinneet yksinhuoltajuuttaan. Naiset olivat tulleet yksinhuoltajiksi joko eron tai suunnittelemattoman raskauden vuoksi. (Krok 2009, 89–90.)

Rantalaihon (2009, 19) mukaan suomalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ei ole eritelty yksinhuoltajuutta ilmiönä, joten moraalisesti leimaavaa suuntaa ei ole syntynyt. Suomalainen tutkimus ei myöskään ole nostanut yksinhuoltajuutta esille sosiaalisena ongelmana, toisin kuin angloamerikkalainen tutkimus. Keskustelun vähyyden voisi kuitenkin nähdä niin, että käsitys yksinhuoltajuudesta ei vastaa elettyä ja koettua yksinhuoltajuutta. (Rantalaiho 2009, 19–20.) Perhebarometri 1997-tutkimuksen mukaan 93 prosenttia suomalaisista olivat sitä mieltä, että yksinhuoltaja lapsineen muodostaa perheen. Jallinojan mukaan tässä suhtautumisessa on tapahtunut suuri muutos: ”vajaaperheistä” on tullut ”oikeita” perheitä. (Jallinoja 2000, 188–189.)

4.2 Yksinhuoltajuuden haasteita

Hiilamon (2009, 69) mukaan julkiset pienten lasten hoitojärjestelyt ovat tärkeitä yksinhuoltajille. Kahden vanhemman perheissä ansio- ja hoivatyöt on mahdollista jakaa molempien vanhempien kesken. Yksinhuoltajavanhemman olisi haastavaa tai jopa mahdotonta osallistua työmarkkinoille ilman helposti saatavaa julkista päivähoitoa. Haastavimmassa asemassa ovat pienituloiset yksinhuoltajat. (Hiilamo 2009, 69–70.) Suomessa kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Kunta on vastuussa lasten päivähoiton järjestämisestä asukkailleen. (Laki lasten päivähoitosta 1973). Vanhemmat voivat hakea kunnallista päivähoito- tai perhepäivähoitopaikkaa alle kolmevuotiaalle lapselle. Toisena vaihtoehtona, vanhempi voi hakea Kelasta lastenhoitotukea, joita ovat kodinhoidontuki ja yksityisen hoidontuki. (Kela 2012a.)

Monessa yksinhuoltajaperheessä yksi suurimmista haasteista on taloudellisten resurssien niukkuus (Broberg & Tähtinen 2009, 157). Yksinhuoltajaperheessä on käytettävissä vain yhden aikuisen tulot (Hiilamo 2009, 64). Yksinhuoltajien pienituloisuusaste on suurempi kuin talouksissa, joissa asuu vähintään kaksi aikuista. Viime vuosina noin 27 prosenttia yksinhuoltajatalouksista on ollut pienituloisia. (Tilastokeskus 2012c.) Heikko taloudellinen tilanne voi heijastua lapsen ja vanhemman hyvinvointiin. Kahden vanhemman perheissä aikuiset pystyvät jakamaan velvollisuuksia ja tehtäviä, kun taas yksinhuoltaja joutuu selviytymään niistä yksin. (Broberg & Tähtinen 2009, 157.)

Tutkimusten mukaan yksinhuoltajavanhemmalla on vähemmän aikaa tukea lapsen koulutehtäviä ja harrastuksia, mikä vaikuttaa myös lapsen kasvatukseen ja hoivaan. Yksinhuoltajat voivatkin kokea itsensä yksinäisiksi kasvatustehtävässään. Yksinhuoltajaperheiden perhe-elämään voi aiheuttaa epävakautta uudet ihmissuhteet, kuten aikuisen uusi parisuhde. Yksinhuoltajavanhemmat kokevat myös positiivisia asioita lapsen ainoana huoltajana olemisesta. Yksinhuoltajana he voivat keskittyä parisuhteen sijasta enemmän lapsiin ja voivat itse päättää lapsen kasvatustavasta. (Broberg & Tähtinen 2009, 156–157.)

Media vaikuttaa ihmisten käsitykseen erilaisista perhemalleista, kuten yksinhuoltajaperheistä. Julkisuudessa yksinhuoltajaperheisiin liitetään enemmän ongelmia kuin lapsiperheisiin, joissa on kaksi vanhempaa. Kun mediassa puhutaan lasten hyvinvoinnista tai siihen liittyvistä ongelmista, nostetaan usein esille tapauksen perherakenne ja miten se mahdollisesti vaikuttaa lapsen tilanteeseen. Lehdistöissä julkaistuissa tutkimustuloksissa, joissa käsitellään lapsuutta tai lapsiperheitä, nostetaan otsikoissa usein esille yksinhuoltajuus, vaikka se olisi tutkimuksen sivujuonne. (Forssén, Haataja & Hakovirta 2009, 11.)

4.3 Köyhyys lapsiperheissä

Köyhyyttä voidaan mitata monella eri tavalla. Suhteellista köyhyyttä mitataan usein suhteessa keskimääräiseen tulotasoon. Köyhän nähdään elävän keskitason alapuolella. (Tilastokeskus 2006.) Suhteellinen köyhyysraja tarkoittaa, että kotitaloudessa elävien tulot ovat alle 60 prosenttia keskimääräisistä tuloista eli mediaanitulosta. Lapsiköyhyysaste tarkoittaa suhteellisen köyhyysrajan alapuolella olevissa kotitalouksissa asuvien alaikäisten lasten osuutta kaikista alle 18-vuotiaista. (THL i.a.) Jäntin mukaan lapsiköyhyys ei ole lapsen valinta. Lapsi on köyhä, koska asuu pienituloisessa kotitaloudessa, jossa vanhemmat tai yksinhuoltajavanhempi on köyhä. Tästä syystä lapsiköyhyys on eettisesti erityisessä massassa sosiaalipolitiikassa. (Jäntti 2010, 62.)

Kansainvälisesti lapsiköyhyys määritellään sanoilla child poverty ja poverty in families with children. Lapsiköyhyys ei ole ainoastaan köyhien maiden ongelma. Rikkaissa hyvinvointivaltioissa, kuten Suomessa, on monia lapsia, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella. Lapsiköyhyys on yksi tärkeimmistä yhteiskunnan hyvinvoinnin mittareista. (Adamson 2012, 2, 4.) 1990-luvun laman jälkeen suhteellinen köyhyys ja tuloerot kasvoivat Suomessa voimakkaasti. (Moisio 2010, 180.) Vuonna 2010 pienituloisia henkilöitä oli 706 000, eli pienituloisten osuus koko väestöstä oli 13,3 prosenttia. 1990-luvun lamasta jatkunut nousu on viime vuosina pysähtynyt. Vuonna 2010 pienituloisuuden raja oli 14 741 euroa kulutusyksikköä kohden. (Tilastokeskus 2012c.) Vuoden 2011 tietoja ei ole vielä listattu.

Vuodelta 2011 ei ole tehty laskelmaa pienituloisten lasten määrästä, mutta vuonna 2010 pienituloisten lasten osuus kaikista alueen alle 18-vuotiaista henkilöistä oli koko maassa 14,8 prosenttia, Uudellamaalla 12,5 prosenttia ja Helsingissä 16,5 prosenttia. **Taulukko 4** kuvaa köyhien lasten osuutta alueen lapsista. (THL 2012c.)

TAULUKKO 4. Lasten pienituloisuusasteen osuus vuonna 2010

Alue	%
Koko maa	14,8
Uusimaa	12,5
Helsinki	16,5

Kaikilla on riski kokea köyhyyttä jossakin vaiheessa elämäänsä. Toiset ihmisryhmät kuitenkin kuuluvat köyhyyden riskiryhmään muita todennäköisemmin. Riskiryhmiin kuuluvat esimerkiksi vanhukset, vammaiset ja maahanmuuttajat sekä lapsiperheet, joista erityisesti suurperheet ja yksinhuoltajaperheet. Kaikissa ihmisryhmissä naiset kokevat köyhyyttä useammin kuin miehet. (Euroopan komissio i.a.) Haatajan (2009b, 95) mukaan 2000-luvulla yksinhuoltajaperheistä on tullut väestöryhmä, joihin viitataan usein köyhyydestä tai lapsiperheköyhyydestä puhuttaessa. Tähän pääosin vaikuttamassa ovat olleet 1990-luvun lopulla tehdyt leikkaukset perhepoliittisiin etuuksiin.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa mitä yksinhuoltajuudesta kirjoitetaan Helsingin Sanomissa vuonna 2011 ja selvittää mihin asioihin yksinhuoltajuus liitetään artikkeleissa. Tarkoituksena on, että Lapsilisä-projektin työntekijät voivat hyödyntää ja tuoda esille opinnäytetyössä esiintyviä tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä projektin loppuraportoinnissa. Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus sekä teoreettinen viitekehys vaikuttivat asetettuun tutkimuskysymykseen.

Opinnäytetyön tutkimusongelmiksi on asetettu:

- Mitä yksinhuoltajuudesta kirjoitetaan Helsingin Sanomissa vuonna 2011?
- Mihin asioihin yksinhuoltajuus liitetään artikkeleissa?

Opinnäytetyön aihe nousi esille projektin työntekijöiden kiinnostuksesta mediakatsaukseen yksinhuoltajuudesta. Aluksi aihe rajautui lehtiartikkeleihin. Tutkimusaineiston määrä oli tällöin vielä liian suuri ja epämääräinen, joten rajausta tehtiin lisää. Yhdessä yhteistyökumppanin kanssa päädyttiin lopulta rajaamaan artikkelit Helsingin Sanomiin. Pohjoismaiden suurinta päivälehteä Helsingin Sanomia lukee päivittäin lähes miljoona suomalaista (Sanoma i.a). Lapsilisä-projekti vaikuttaa pääosin pääkaupunkiseudulla, joten tämä myös osaltaan vaikutti tutkimuskohteen rajautumiseen pääkaupunkiseudulle painottuvaan päivälehteen. Artikkelit rajattiin vuoteen 2011, sillä tuolloin Lapsilisä-projekti oli ehtinyt toimia kokonaisen vuoden. Tutkimuksen rajautuminen vuoden 2011 artikkeleihin oli myös sisällöllisesti oivallinen, sillä edeltävä vuosi 2010 oli Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi (Euroopan komissio i.a).

5.2 Tutkimusmenetelmä, aineiston hankinta ja analyysi

Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen lisäksi sen tarkoitus ja tavoite ohjaavat käyttämään aineiston hankinnassa laadullista tutkimusmenetelmää. Aineiston keruu suoritettiin tekemällä sanahakuja Helsingin Sanomien elektroniseen tekstiarkistoon. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua.

5.2.1 Laadullinen tutkimus

Teoria toimii tutkimuksessa viitekehyksenä. Laadullisessa tutkimuksessa teoriaa tarvitaan tutkimusmetodien, etiikan ja luotettavuuden hahmottamiseen sekä tutkimuksen kokonaisuuden ymmärtämiseen. Tutkimuksen teoria muodostuu eri käsitteistä ja niiden välisistä merkityssuhteista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18.)

Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita sekä hankkimaan kokonaisvaltaista tietoa ilmiöstä. Usein tieto hankitaan havainnoimalla todellisia tilanteita tai haastattelemalla tiedonantajia. Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, laadullista tutkimusta tehdessään tutkija toimii tiedonkerääjänä ja luottaa enemmän omiin havaintoihinsa kuin mittausvälineisiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 155, 157.) Tässä tutkimuksessa käsiteltävä ilmiö on yksinhuoltajuus ja yleisestä poiketen tutkimuksen tieto hankitaan artikkelikatsauksen avulla (**Liite 1**).

Tutkimustuloksiin vaikuttavat tutkijan käsitys ilmiöstä, se millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan ja millaisia tutkimusvälineitä käytetään. Tutkittavasta ilmiöstä ei ole täysin objektiivista eli henkilökohtaisesta näkemyksestä riippumatonta tietoa, vaan tutkija päättää tutkimusasetelman oman ymmärryksensä varassa. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen perustelut korostavat teoriapitoisuutta koko tutkimuksen lähtökohtana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20.) Tätä tutkimusta tekevillä henkilöillä oli hyvin erilainen omakohtainen kokemus yksinhuoltajuudesta. Erilaiset lähtökohdat voidaan tutkimusta tehdessä nähdä

vahvuudeksi, sillä tutkittavaa ilmiötä pystyttiin lähestymään monipuolisesti erilaisista näkökulmista.

5.2.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta

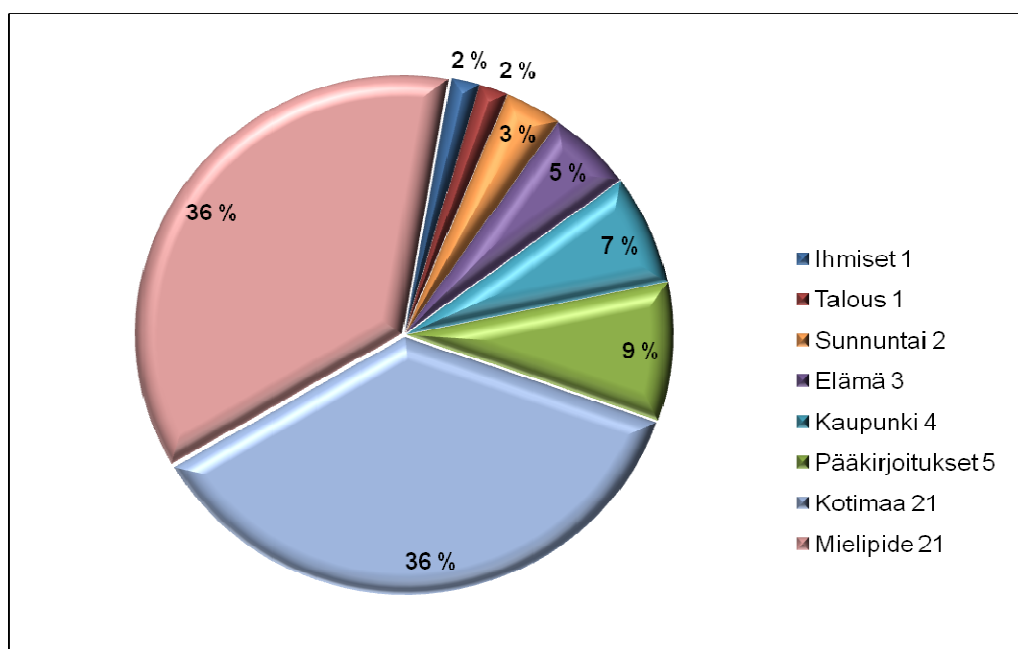
Tutkimusaineisto on kerätty Internetin kautta Helsingin Sanomien tekstiarkistosta vuonna 2012 viikkojen 35 ja 36 aikana. Maksulliseen tekstiarkistoon on kirjautettu Diakonia-ammattikorkeakoulun omistaman tunnuksen avulla. Aineisto on rajattu etsimällä artikkeleita ennalta määritellyillä hakusanoilla sijoittuen vuodelle 2011. Ennen hakusanojen määrittelyä on tutkittu aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja selvitetty keskeistä käsitteistöä. Hakusanat on määritetty yhdessä opinnäytetyöohjaajan ja yhteistyökumppanin kanssa. Hakusanoina käytetyt sanat löytyvät **taulukosta 5**. Monet hakusanoista ovat tuottaneet päällekkäisiä tuloksia. Päällekkäisyydet näkyvät taulukossa, joten tämän vuoksi osa hakutuloksista näkyy taulukossa useammin kuin kerran. Osumien määrä (n=216) ei viittaa artikkeleiden määrään, sillä ennen karsintaa osa artikkeleista tuli esille useammin kuin kerran. Aineiston läpikäynnin jälkeen jäljelle jäi 58 artikkelia.

TAULUKKO 5. Artikkelihaussa käytetyt hakusanat ja siinä löytyneet osumat

HAKUSANA	TULOSTEN MÄÄRÄ
Yksinhuolt	78 osumaa
Lapsiperh äiti	36 osumaa
Lapsiperh isä	27 osumaa
Yksinhuol äiti	24 osumaa
Lapsiperh yksinhuolt	17 osumaa
Yksinhuol isä	16 osumaa
Kasvattaja laps	11 osumaa
Pienperh	4 osumaa
Lapsiperh kotipal	3 osumaa
Sinkkuis	Ei hakutulosta
Sinkkuäi	Ei hakutulosta
Lähivanhem	Ei hakutulosta vuodelle 2011 (vuodelle 2012 useampi tulos)
Hakutuloksia yhteensä	216 osumaa
Karsinnan jälkeen	58 artikkelia

Pienituloinen perhe olisi ollut tutkimuksen kannalta tuottoisa hakusana, ja sillä olisi löytynyt useita hyviä artikkeleita (143 osumaa). Emme kuitenkaan halunneet ennalta määritellä yksinhuoltajuutta pienituloisuus-käsitteen alle. Myös muut köyhyyttä ja syrjäytymistä kuvaavat hakusanat on jätetty pois. Halusimme lukea tekstit ilman ennakkokäsityksiä. Silti artikkeleista on luettavissa yksinhuoltajien heikosta taloudellisesta asemasta ja syrjäytymisen riskistä.

Haussa on käytetty sanojen katkaisua, jotta haulla on saatu esille eri taivutusmuodoissa ilmenevät sanat. Hakualuetta on rajattu valitsemalla Helsingin Sanomien nimeämät osiot: Elämä, Ihmiset, Kaupunki, Koti, Kotimaa, Kuluttaja, Mielipide, Pääkirjoitus, Sunnuntai, Talous, Tiede ja Työelämä. Aineistoon kuuluvat artikkelit sisältyvät osioihin, jotka näkyvät **kaaviossa 2**. Haussa on rajattu pois osiot Auto, Kulttuuri, Matka, Radio ja Televisio, Ruoka, Ulkomaat ja Urheilu. Kyseiset osiot päätettiin rajata pois, koska niiden ei nähty liittyvän oleellisesti tutkimuksen tavoitteeseen. Tutkimustuloksissa lähdeviitteessä ilmoitetaan artikkelin sijainti taulukossa (**Lite 1**), mistä Helsingin Sanomien osiosta artikkeli on ja artikkelin julkaisupäivämäärä, esimerkiksi 1, Elämä 28.2.2011.

KAAVIO 2. Artikkeleiden osuus osioittain (%; n=58)

5.2.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty teemoittelua. Teemoittelun avulla aineistosta voidaan hahmottaa keskeisesti nousseita eri muodoissa toistuvia aiheita. Useimmiten keskeisiä aiheita muodostetaan aineistolähtöisesti etsimällä aineistosta yhdistäviä tai erottavia asioita. Teemoittelua voi toteuttaa myös teorialähtöisesti eli viitekehyksen tai teorian ohjaamana. Teemojen muodostamisen apuna voidaan käyttää koodausta tai kvantifiointia eli laskemista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkittavan aineiston käsittelyssä on käytetty apuna koodausta. Koodaamisella tarkoitetaan aineiston jäsentämistä aineistoon tehtyjen merkintöjen ja luokitteluiden avulla (Eskola & Suoranta 2008, 155–164). Aineistosta koodattiin keskeisiä sanoja eri värejä käyttäen (**taulukko 6**). Keskeiset sanat etsittiin Microsoft Office Word-tekstinkäsittelyohjelman Etsi-toiminnon avulla. Tässä haussa käytettiin sanojen katkaisua, jotta hakusanojen kaikki taivutusmuodot löytyivät. Koodauksen avulla pyrittiin selkeyttämään artikkeleiden sisältöä ja löytämään niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

TAULUKKO 6. Koodauksessa käytetyt hakusanat värikoodeineen

HAKUSANA			
Lapsiperh	Äid	Isä	Päivä(koti/hoito)
Yksinhuol	Äit	Isyy	Kasvat(taja)
Vanhem	Vauv	Isovanhem	

Aluksi aineisto luettiin läpi useaan kertaan. Läpiluvulla aineistosta pyrittiin luomaan yleiskuva ja samalla karsittiin pois kaikki tutkimuksen teemaan kuulumattomat kirjoitukset (n=11). **Liitteenä 1** on aineistosta tehty artikkelikatsaus, josta ilmenee koko tutkimuksessa käytetty aineisto sisältöineen. **Liitteessä 2** artikkelit on pilkottu aihealueisiin, joita tutkimuksessa tarkastellaan. Tarkasteltavia teemoja ovat lapsiperheköyhyys, lapsilisä ja toimeentulotuki, lapsiperheen tuet, lasten päivähoito, vanhempain vapaat ja vanhempien jaksaminen, osa-aikatyö, vaalilupaukset sekä eriarvoisuus Suomessa. Edellä mainittuja teemoja tarkastellaan seuraavassa osiossa, tutkimustuloksissa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Olemme tehneet tutkimusaineiston artikkeleista koonnin, joka löytyy opinnäytetyön liitteenä (**Liite 1**). Artikkelit on numeroitu taulukkoon. Tässä osiossa tutkimusaineistoa peilataan muihin tutkimuksiin ja teoriaan. Johtopäätökset tutkimustuloksista löytyvät työn pohdinta-osioista. Viittaukset tutkimusaineiston artikkeleihin on merkitty lähdeviitteellä: sijainti taulukossa, osio ja päivämäärä, esimerkiksi: (1, Elämä 28.2.2011). Osassa artikkeleista mainitaan artikkelin kirjoittajan, asiantuntijan tai kommentin kertoneen henkilön nimet. Suurimmassa osassa mielipidekirjoituksista kirjoittajan nimi tai nimimerkki ei Helsingin Sanomien arkistossa ollut nähtävissä. Tästä syystä olemme jättäneet kaikkien yksityishenkilönä kirjoittaneiden nimet mainitsematta. Lapsiperheköyhyys ilmeni artikkeleita yhtenäistävänä teemana. Yksinhuoltajuuteen liitetty vaalikeskustelu oli yhdistetty usein taloudellisiin resursseihin.

6.1 Lapsiperheiden toimeentulo

Artikkeleissa kirjoitettiin paljon lapsiperheiden toimeentulosta sekä perhepoliittisista etuuksista. Artikkeleissa nousi esille 1990-luvun lamasta alkanut tuloerojen kasvu. Eniten keskustelua herätti lapsilisän vaikutus toimeentulotukeen. Terveyspalveluiden jakaantuminen oli yksi esiinnoussut teema, joka liittyy tuloerojen kasvuun.

6.1.1 Pienituloisuuden kasvu

Artikkeleissa viitattiin laman vaikutuksiin nyky-yhteiskunnassa:

1990-luvun laman jälkeen asumistuen tuloajaa laskettiin voimakkaasti. Vaikka näitä rajoja nostettiin vuonna 1998, ne ovat edelleen reilusti alhaisemmat kuin 1990-luvun alussa. (5, Kaupunki 4.4.2011)

Sunnuntai-kirjoituksessa nostetaan esille ajatus, että verojen kevennys lisää työtä. Köyhyystukija Jouko Karjalaisen mukaan verojen alentamisella on pyritty lisäämään töitä 1990-luvun lamasta asti. 1990-luvun laman jälkeen verotusta kevennettiin runsaasti. Työttömyys väheni, mutta pitkäaikaistyöttömyydestä ei päästy eroon ja tuloerot kasvoivat. (56, Sunnuntai 13.3.2011.) Tuloerojen kasvu on syventänyt yhteiskunnan luokkaeroja (26, Kotimaa 4.12.2011). Tuensaajat ovat pienituloisempia, kuin 20 vuotta sitten: "Tuensaajien tulorajoja on laskettu viime vuosina." (5, Kaupunki 4.4.2011.)

Sauli, Salmi ja Lammi-Taskula (2011, 535) kirjoittavat tutkimustuloksissaan, että lapsiperheiden pienituloisuus on kasvanut huomattavasti 1990-luvun puolivälin laman jälkeen. Koko Suomen väestön tulojakauma on painottunut aiempaa enemmän pienituloisempaan osaan. Lisäksi köyhien ja lähelle köyhyysrajaa sijoittuvien perheiden osuudet ovat kasvaneet. Toisaalta samaan aikaan suurituloisten perheiden osuus on kasvanut keskimääräistä hitaammin. Kehityksen taustalla on 1990-luvun lamasta alkanut kotitalouksien välinen tuloerojen kasvu. (Sauli, Salmi & Lammi-Taskula, 535.)

Ahtiainen nostaa pääkirjoituksessa esille vanhan uutisen, jonka mukaan lapsilisiä olisi leikattu jo 1990-luvun laman aikana toimeentulotuesta lapsilisän verran. Ahtiaisen näkemyksen mukaan kohteeksi joutuivat erityisesti yksinhuoltajaperheet, jotka ovat eniten tuen tarpeessa. (51, Pääkirjoitus 29.1.2011.)

Taulukko 7 on kokoamamme kuvitteellinen esimerkki Helsingissä asuvan yksinhuoltajaperheen kuukausittaisista tuloista. Perheeseen kuuluu äiti sekä 4 ja 6-vuotiaat lapset. Äiti on työtön työnhakija, joten perheen toimeentulo on tukien ja etuuksien varassa. Perhe asuu Helsingissä Pihlajamäessä 70,50m² kolmiossa, jonka vuokra on 837 euroa kuukaudessa. Vuokran lisäksi jokaisesta henkilöstä peritään vesimaksua 12 euroa kuukaudessa, eli esimerkkiperheen kohdalla yhteensä 36 euroa kuukaudessa. Toimeentulotukilaskurin mukaan esimerkkiperheen arvioidut menot ovat yhteensä 1975,47 euroa kuukaudessa. Työnteon kannustamiseksi perheen ansiotuloista jätetään huomioimatta vähintään 20 prosenttia ja enintään 150 euroa kuukaudessa. (Sosiaali- ja terveysturvasto 2013a.) Perheelle maksettava kuukausittainen arvioitu asumistuki on laskettu

Kelan Internet-sivulla sijaitsevalla laskurilla (Kela 2013b). Isän maksama kuukausittainen elatusapu on arvioitu Yhden Vanhemman Perheiden liiton sivuilla määriteltyjen lasten yleisten kuukausittaisten kustannusten arvion mukaan (YVPL i.a.b).

TAULUKKO 7. Arvio esimerkkiperheen kuukausittaisista tuloista

	Tulot/kk
Lapsilisä 1. lapsesta	104,19 €
2.lapsesta	115,13 €
yh-korotus x 2	97,10 €
Elatusapu	300,00 €
Asumistuki	612,50 €
Toimeentulotuki	747,74 €
YHTEENSÄ	1 976,66 €

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) työryhmä arvioi yksinäisten, pariskuntien ja yksinhuoltajien sekä lapsiperheiden tilannetta, jotka elävät perusturvan varassa. Näissä talouksissa ainoa tulonlähde saattaa olla esimerkiksi työmarkkinatuki, opintotuki, kotihoidontuki tai sairauspäiväraha. Lisänä on usein asumistuki, lapsilisä ja elatustuki sekä mahdollisesti toimeentulotuki. Kotimaa-osion artikkelissa THL:n työryhmä on tullut siihen tulokseen, että perusturva on pudonnut niin alas, että se kattaa vain osan ihmisen minimikulutuksesta: ”Turva on jäänyt jälkeen yleisestä tulokehityksestä ja rapautunut”. (11, Kotimaa 2.3.2011.)

6.1.2 Köyhyys ja vähäosaisuus

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa hallituksen yhdeksi painopistealueeksi mainitaan köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen. Hallituksen ohjelmassa mainitaan, että työ on parasta sosiaaliturvaa. Osallisuuden ja työllisyyden näkökulmasta työmarkkinoiden, verotuksen ja sosiaaliturvan kehittämisen nähdään olevan tärkeitä asioita. Yhteiskunnan korkean työllisyysasteen, sosiaalisen eheyden ja tasa-arvoisuuden nähdään oleellisesti vaikuttavan tulevaisuudessa Suomen menestykseen ja hyvinvointiin. (Valtioneu-

voston kanslia 2011.) **Taulukosta 8** voi nähdä työttömien määrän työvoimasta vuonna 2011. Väestön työttömyysaste lasketaan 15–74-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä (Tilastokeskus i.a.b). Koko Suomessa työttömien osuus työvoimasta vuonna 2011 oli 9,4 prosenttia. Uudellamaalla työttömien osuus oli koko maata pienempi, 7 prosenttia. Helsingissä työttömien osuus oli koko Uuteenmaahan verrattuna hieman korkeampi, 7,5 prosenttia.

TAULUKKO 8. Työttömien osuus työvoimasta prosentteina

Alue	%
Koko maa	9,4
Uusimaa	7,0
Helsinki	7,5

Rantanen kirjoittaa artikkelissaan, että hallituksen lapsiperheitä koskevasta päätöksenteosta puuttuu pitkäjänteisyys: "Aika syntymästä aikuisuuteen vie 18 vuotta, ja vaalikaudet ovat vain neljän vuoden mittaisia". Lasten ja lapsiperheiden kohdalla löytyy aina perusteluita, miksi näiden ryhmien kohdalla ei voida parantaa peruspalveluita tai lapsiperheiden perusturvaa. (10, Kotimaa 4.2.2011b.) Psykologian lisensiaatti kirjoittaa mielipidekirjoituksessa, että poliittiset päätökset kertovat päätöksentekijöiden arvoista ja asenteista. Resursseja osoitetaan sinne, mitä arvostetaan. Hänen mukaansa tutkimukset osoittavat, että taloudelliset ongelmat vaikuttavat perheiden ihmissuhteisiin ja lasten kehitykseen. (46, Mielipide 31.5.2011.)

...köyhyys on riski lasten kasvulle ja hyvinvoinnille. Se aiheuttaa häpeän, ulkopuolisuuden ja osattomuuden tunteita, joilla on taipumuksena siirtyä lapsuudesta aikuisuuteen. (46, Mielipide 31.5.2011.)

...köyhyys ja eriarvoisuus ovat kasvaneet Suomessa koko 2000-luvun nopeammin kuin muissa EU-maissa. Tämä syö hyvinvointivaltiota. Jos köyhät joutuvat muusta porukasta tarpeeksi erilleen, heitä ei ehkä enää halutakaan auttaa. (56, Sunnuntai 13.3.2011.)

Mielipiteen kirjoittajan mielestä peruspalveluita pitäisi kehittää. Myöhemmässä vaiheessa tarvittavat, korjaavat palvelut maksavat huomattavasti ennaltaehkäiseviä enemmän. (46, Mielipide 31.5.2011.) Pohjanpalo kirjoittaa artikkelissaan,

että Keskusta korostaa ennaltaehkäisevää tukea perheille ja lapsiperheköyhyyden vähentämistä (9, Kotimaa 4.2.2011a). Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin on tulossa lakimuutos. Lain on tarkoitus tulla voimaan vaiheittain aikaisintaan vuoteen 2015 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) lainsäädännön uudistamisryhmä määrittelee sosiaalihuoltolain uudistamisen periaatteet ja linjaukset. Tavoitteena on selkeä ja yksiselitteinen laki, joka määrittää yhdenmukaiset periaatteet sosiaalihuollon palveluille, toiminnalle ja tukitoimille. Laki turvaa paremmin sosiaalihuollonpaleluiden saannin. Lakiuudistuksella siirytään ongelmakeskeisestä tarkastelusta asiakkaiden voimavarojen vahvistamiseen ja arjen tukemiseen. Palveluissa painottuu ennaltaehkäisevät palvelut ja varhainen tuki. (STM 2012c.)

Saulin, Salmen ja Lammi-Taskulan (2011, 538) tutkimustulosten mukaan köyhissä perheissä työttömyys on usein köyhyyttä selittävä tekijä. Lapsiperheiden köyhyys on hieman erilaista, kuin muissa köyhissä talouksissa. Tutkijoiden mukaan noin joka toisessa pienituloisessa lapsiperheessä huoltaja käy töissä, kun taas lapsettomissa köyhissä kotitalouksissa on vain vähän työssäkäyviä. Työssäkäynnistä huolimatta köyhyys on lapsiperheitä koskettava ilmiö. Lapsiperheiden köyhyyden taustalla on myös lyhyet työsuhteet tai osa-aikatyö, joista johtuen vuoden kokonaistulot jäävät pieniksi. (Sauli, Salmi & Lammi-Taskula 2011, 538–539.) Samasta asiasta kirjoittaa myös Pienperheyhdistys mielipidekirjoituksessaan:

Huolestuttavaa on myös palkkatyössä olevien yhden vanhemman perheiden toimeentulotuen tarve. Yhden aikuisen on vaikeampi nostaa perheensä ylös köyhyysrajalta. (38, Mielipide 28.3.2011.)

Helsingin leipäjonojen kerrotaan kasvaneen. Syyksi kerrotaan lisääntynyt työttömyys. (18, Kotimaa 15.5.2011b.) Leipäjonoissa jonottavista neljännes on lapsiperheitä, joiden määrä on aiempaa suurempi. Erikseen artikkelissa mainittiin, että yksinhuoltajien lisäksi leipäjonossa käyvät myös työttömät, eläkeläiset ja maahanmuuttajat. (17, Kotimaa 15.5.2011a.)

6.1.3 Lapsilisä ja toimeentulotuki

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion lähtökohta on, että kaikki yhteiskunnan jäsenet maksavat veroja ja toisaalta saavat jotakin verojen maksamisen vastineeksi. Yhteisillä verorahoilla maksettuja etuja ovat koulutus, terveydenhuolto ja sosiaaliturva. Artikkelissa kerrotaan, että työttömien lapset eivät rikastuisi, vaikka rikkailta lapsilta otettaisiin lapsilisä pois. Jos valtio tukisi vain köyhimpiä, avun maksajat eivät saisi mitään, joten eivät he lopulta haluaisi maksaakaan avustusta ja tukien maksaminen loppuisi. (56, Sunnuntai 13.3.2011.)

Parpon (2006, 41) tutkimuksesta selviää, että 1990-luvun laman ajan toimeentulotukeen tehtiin muutoksia, jotka heikensivät toimeentulotuen tasoa sekä kiristivät toimeentulon saannin ehtoja. Vuodesta 1994 toimeentulotuessa alettiin ottaa huomioon lapsilisät. Samaan aikaan lapsista maksettavan toimeentulotuen perusosan määrää nostettiin. Lapsilisän vaikutuksen toimeentulotukeen on kuitenkin katsottu heikentävän pienituloisten lapsiperheiden taloudellista asemaa. Jos lapsilisää ei otettaisi huomioon toimeentulotuessa, se voisi vähentää lapsiperheiden köyhyyttä (Parpo 2006, 42, 50.)

Artikkeleissa nousi esiin keskustelua lapsilisän vaikutuksista toimeentulotukeen. Mielipidekirjoituksissa tuotiin esille toive lapsilisän ja toimeentulotuen välisen yhteyden purkamisesta tai jopa lapsilisän poistamisesta. Mielipidekirjoittaja kärkehtää, että kaikkein köyhimmät perheet eivät saa ollenkaan lapsilisää, koska se vähennetään toimeentulotuesta. Hän mainitseekin, että yksinhuoltajakorotukseen tehdystä lisäyksestä ei ollut hyötyä sitä eniten tarvitseville. (33, Mielipide 11.3.2011.) Toinen mielipidekirjoittaja sanoo, että perheiden pahimpia köyhyysloukkuja autettaisiin poistamalla lapsilisän ja toimeentulotuen kytkös sekä toteuttamalla lapsilisien indeksikorotukset (36, Mielipide 19.3.2011). Kolmas mielipidekirjoituksen kirjoittaja kertoo, että hänen perheensä köyhyyttä vähentäisi parhaiten se, että lapsilisä poistettaisiin toimeentulotuen määrään vaikuttavista tuloista (44, Mielipide 21.5.2011).

Perusturvan, kuten lapsilisien, työmarkkinatuen ja asumistuen, tasoa pitäisi nostaa. Toimeentulotuki palaisi alkuperäiseen rooliinsa, tilapäiseksi avuksi. (15, Kotimaa 1.5.2011)

Sunnuntaitoimituksen vastaavaesimies Ahtiainen kirjoittaa artikkelissaan erilaisista gallupeista, joita eduskuntavaalien alla julkaistiin tiedotusvälineissä. Hän kertoo kyselyistä, joissa selvitettiin pitäisikö lapsilisä poistaa suurituloisilta. Ahtiainen nostaa esille yleisönosastolle aiheesta kirjoitetun mielipiteen:

Kyllä varmasti pitäisi leikata. Alun perinkin nämä lapsilisät on luotu sosiaalisiksi tueksi. Sitä ne eivät ole suurituloisille. Monesti suurituloiset säästävät nämä ”pikkurahat” lapsen omalle tilille, ja se toimii pesämunana oman asunnon oston. Tämä törkeä epäkohta pitää poistaa. (51, Pääkirjoitus 29.1.2011.)

Ahtiainen kommentoi, että lapsilisää ei ole luotu kohentamaan vähäosaisten asemaa. Yhteisistä verorahoista maksettu lapsilisä kuuluu kaikille ja on yksi hyvinvointivaltion tunnusmerkki. Kaikki lapset tulee nähdä samanarvoisina, olivat lapset köyhiä tai rikkaita. (51, Pääkirjoitus 29.1.2011.)

6.1.4 Lapsilisän erottaminen toimeentulotuesta

Jos toimeentulotuen ja lapsilisän kytkös purettaisiin, se tulisi maksamaan valtiolle 150 miljoonaa euroa vuodessa (51, Pääkirjoitus 29.1.2011). Valtiotieteiden maisteri, koulukuraattori (31, Mieli-pide 1.2.2011) kirjoittaa siitä, mitä hänen mielestään tapahtuisi, jos lapsilisä ei vaikuttaisi toimeentulotukeen:

Toimeentulotuen hakijoiden määrä kasvaisi, sillä erityisesti useat monilapsiset perheet olisivat sen jälkeen oikeutettuja toimeentulotukeen. Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden käyttöön jäävät tulot kasvaisivat niin paljon, ettei se olisi oikeudenmukaisessa suhteessa yksinäisten ja lapsettomien toimeentulotuen saajien elintasoon.

Kirjoittajan näkemyksen mukaan kytköksen purkaminen lisäisi eriarvoisuutta. Muun muassa yksinhuoltajille maksetaan lapsilisän yksinhuoltajakorotusta, jolloin yksinhuoltajia tuettaisiin enemmän kuin kahden vanhemman perheen vanhempia. Hänen mielestään siihen ei löydy perusteltua syytä. Kirjoittajan mukaan paras tapa korottaa köyhimpien asemaa on korottaa toimeentulon perusosaa. Köyhien lapsiperheiden kohdalla pitäisi korottaa myös toimeentulotuen perusosaa lapsesta. (31, Mieli-pide 1.2.2011.)

Lapsilisä-projektin kirjoittaman mieli-pidekirjoituksen mukaan uusi hallitus on luvannut rahaa toimeentulotuen yksinhuoltajakorotukseen. (48, Mieli-pide

28.7.2011.) Toimeentulotukeen on tullut korotuksia 1.1.2012 alkaen hallitusohjelman mukaisesti. Yksinhuoltajalle toimeentulotukea maksetaan korotettuna. Yksinhuoltajalle toimeentulotuen perusosa on 507,16 euroa kuukaudessa, kun taas esimerkiksi yksinasuvan toimeentulotuen perusosa on 461,05 euroa kuukaudessa. (STM 2011.)

Useissa artikkeleissa ja mielipidekirjoituksissa sanottiin, että tuki- ja etuusjärjestelmää pitäisi muuttaa. Muun muassa Pienperheyhdistys (38, Mielipide 28.3.2011) kirjoittaa aiheesta, että toimeentulotukea pitäisi saada vain väliaikaisesti, kun tapahtuu jotain yllättävää tai työvoimaviraston käsittely kestää. Lisäksi Pienperheyhdistys kommentoi käytyä keskustelua seuraavasti:

Ennen vaaleja käytävä keskustelu lapsilisän muuttamisesta etuoikeutetuksi tai sen poistaminen rikkailta ei saa viedä huomiota pois ongelman ytimestä. Lapsiperheiden ei ylipäänsä pitäisi sankoin joukoin olla pitkäaikaisen toimeentulotuen saajina.

Vaalikeskusteluissa Suomen demokraattisen puolueen (SDP) puheenjohtaja Jutta Urpilainen ehdotti lapsivähennystä vanhempien maksamiin veroihin. Verohelpotuksen suuruudesta ei kuitenkaan annettu tietoa. Yksi tärkeimmistä SDP:n tavoitteista on muuttaa lapsilisän etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea haettaessa eli SDP haluaisi vaikuttaa lapsilisään siten, että se olisi suojattua lisätuloa. (13, Kotimaa 12.3.2011.)

6.1.5 Lapsiperheiden muut tuet ja etuudet

Jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus elämän edellyttämään perusturvaan ja oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lain mukaan, jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan työkyvyttömyyden, sairauden, työttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. (Suomen perustuslaki 1999). Kelan tutkijoiden Niemelän ja Raijaksen (2012, 3) näkemyksen mukaan perustoimeentuloturvan pitäisi olla tasoltaan suurempi, kuin perusturvalaissa on määritelty välttämättömäksi perusturvaksi. Samaan tulokseen on tullut Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) työryhmä. Työryhmä arvioi yksinäisten, pariskuntien ja yksinhuoltajien ja lapsiperhei-

den tilannetta, jotka elävät perusturvan varassa. Työryhmän mukaan perusturva on pudonnut niin alas, että se kattaa ainoastaan osan ihmisen minimikulutuksesta. THL:n ylijohtaja Marja Vaarman mukaan turva on jäänyt jälkeen yleisestä tulokehityksestä ja rapautunut. (11, Kotimaa 2.3.2011.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton johtavan asiantuntijan Esa Iivosen mukaan säästötoimenpiteitä mietittäessä tulisi lapsiperheiden etuudet jättää rauhaan. Hänen mielestään erityisen ahtaalla ovat yksinhuoltajat, joille maksetaan toimeentulotukea viisi kertaa useammin kuin kahden vanhemman perheelle. (10, Kotimaa 4.2.2011B.) **Taulukosta 9** ilmenee ne yksinhuoltajakotitaloudet, jotka ovat saaneet pitkäaikaisesti toimeentulotukea. Prosenttiluku kuvaa osuutta kaikista toimeentulotukea saaneista kotitalouksista. Luvut ovat vuodelta 2010. (THL 2013a.) Uudellamaalla (3,6 prosenttia) ja Helsingissä (3,4 prosenttia) pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden yksinhuoltajakotitaloudet osuus kaikista toimeentulotukea saaneista kotitalouksista oli hieman suurempi koko Suomeen (2,9 prosenttia) verrattuna.

TAULUKKO 9. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinhuoltajakotitaloudet

Alue	%
Koko maa	2,9
Uusimaa	3,6
Helsinki	3,4

Artikkeleiden joukossa oli kirjoitus, jossa oli haastateltu sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia heidän työstään. He kuvaavat sosiaaliturvajärjestelmän hankaluutta. Asiakkaiden täytyy selviytyä ”sosiaaliturvan viidakossa” saadakseen myönteisen päätöksen toimeentulotuesta. Ennen myönteistä päätöstä asiakkaan on täytettävä lomakkeita, tuoda tiliotteita ja vuokrasopimuksia sekä kopioida sähkölaskuista. Työntekijät sanovat, että menisivät itsekkin sekaisin, jos olisivat haastavassa elämäntilanteessa ja joutuisivat hakemaan tukia. Johtavan sosiaalityöntekijän Jari Spoofin mielestä järjestelmä tuhlaa voimavaroja ja jopa kyykyttää työntekijöitä niin, että he joutuvat tekemään työtä, joka ei ole sitä mitä pitäisi. Spoof kertoo, että kaksi viidestä yksinhuoltajasta saa toimeentulotukea

Vantaalla. Hänen mukaansa perusetuus ei riitä pääkaupunkiseudun vuokrata-solla. Ratkaisuna artikkelissa esitetään perusturvan, kuten lapsilisien, työmark-kinatuen ja asumistuen tason nostamista. Muutoksen myötä toimeentulotuki palaisi hakijan tilapäiseksi avuksi. (15, Kotimaa 1.5.2011.) Kaupunki osiossa haastateltu yksinhuoltajaäiti kertoo, että häntä harmittaa tukien hakemisen työ-läys. Papereita täytyy lähettää aina, kun työtilanne muuttuu. (5, Kaupunki 4.4.2011.)

Mielipidekirjoittaja ehdottaa lapsikorotusta opintorahaan, kuten se sisältyy työt-tömyyspäivärahaan. Opiskelijoiden on mahdollista nostaa valtion takaamaa opintolainaa. Kirjoittaja kuitenkin sanoo, että lainan ottaminen pelottaa, koska ei voi olla varma takaisinmaksun mahdollisuudesta. (41, Mielipide 8.5.2011b.)

6.1.6 Terveyspalveluiden jakaantuminen

Maailman terveysjärjestön eli WHO:n Euroopan alueen työryhmän mukaan ter-veys ei tarkoita vain sairauden tai heikkouden puuttumista. Terveys on tila, jos-sa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi yhdistyvät. (WHO 2005.) WHO:n määritelmää on kehitetty ja määritelmässä korostetaan terveyden dy-naamisuutta ja "spirituaalisuutta" eli ihmisen henkistä kokemusta terveydestä. Terveys on muuttuva tila, johon vaikuttavat sairaudet, fyysinen ja sosiaalinen elinympäristö sekä ihmisen omat kokemukset. Terveysteen vaikuttaa myös ihmi-sen arvot ja asenteet. Se, miten ihminen kokee terveyden tilansa, voi poiketa paljon lääkärin arviosta ja muiden ihmisten käsityksestä. Tärkeintä terveyden tunteessa on riippumattomuus toisen antamasta hoidosta, autonomia, kyky huo-lehtia itsestään ja mahdollisuus päättää itse omista teoistaan ja toiminnastaan. (Huttunen 2012.) Terveysten edistäminen on poliittista, taloudellista ja organisoitunutta toimintaa, jolla vaikutetaan ihmisten ympäristön, elämäntilanteen ja käyt-täytymisen kokonaisuuteen (Karling ym. 2009, 14).

Terveys 2015-kansanterveysohjelma on terveystoliittinen ohjelma. Sen tavoit-teena on lisätä terveitä ja toimintakykyisiä elinvuosia ja kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Ohjelmaa toteuttamassa ovat muun muassa kunnat, elin-

keinoelämä ja järjestöt. Ohjelman taustalla on WHO:n Terveyttä kaikille-ohjelma (Health for All). (STM 2012a.)

Suomessa on tuhansia ihmisiä, jotka joutuvat valitsemaan lääkärikäynnin ja ruoan ostamisen välillä (56, Sunnuntai 13.3.2011). Samaa kertoo haastateltu pienituloinen henkilö. Hän kertoo, että hänellä ei ole varaa ostaa lääkärin määräämiä lääkkeitä ja hän joutuu tinkimään kaikesta, mistä pystyy. (11, Kotimaa 2.3.2011.) Työssäkäyvät ihmiset saavat parempaa terveydenhuoltoa. Vähävaraisilla ei välttämättä ole varaa maksaa terveyspalveluista. Terveyspalveluiden rahoitus on muuttunut regressiiviseksi eli köyhät rahoittavat terveyspalveluita rikkaita enemmän. (56, Sunnuntai 13.3.2011.) Terveyspalveluita rahoitetaan verorahoilla, mutta myös erilaisilla maksuilla, joita peritään potilailta (Sosiaali- ja terveysvirasto 2013b).

Sen sijaan köyhyys ja eriarvoisuus ovat kasvaneet Suomessa koko 2000-luvun nopeammin kuin muissa EU-maissa. Tämä syö hyvinvointivaltiota. Jos köyhät joutuvat muusta porukasta tarpeeksi erilleen, heitä ei ehkä enää halutakaan auttaa. (56, Sunnuntai 13.3.2011.)

Taulukosta 10 näkyy Helsingin kaupungin veloittamat terveyskeskuksen maksut 1.4.2010 alkaen (Sosiaali- ja terveysvirasto 2010; Sosiaali- ja terveysvirasto 2012).

TAULUKKO 10. Helsingin kaupungin terveyskeskusmaksut 1.4.2010 alkaen

Terveyskeskusmaksu ^{1,2}	13,70 €, enintään 3 krt/vuosi
Päivystysmaksu ^{1,2}	27,40 €
Hoitopäivämaksu ¹	32,60 € / 15,10 €
Poliklinikkamaksu	27,40 € / käynti
Hammashuollon käyntimaksut ^{**2}	
suuhygienisti	7,50 € / käynti
hammaslääkäri	9,60€ / käynti
perusmaksu	13,90 € / käynti
1) maksukatto 636 €, täyttymisen jälkeen kuntalaisella oikeus anoa vapaakorttia. Vapaakortin myöntämisen jälkeen palvelut maksuttomia lukuun ottamatta lyhytaikaista laitoshoidtoa, jonka hoitopäivämaksu putoaa 32,60 eurosta 15,10 euroon.	
2) maksuja ei peritä alle 18-vuotiaalta	
*) + tutkimuksesta ja/tai toimenpiteistä veloittavat maksut	

Suomen terveydenhuolto on jakautunut niin, että työntekijät käyvät työterveys- asemilla, rikkaat yksityisillä terveysasemilla ja loput terveyskeskuksissa. Säännöllisessä työssä käyvät saavat parempaa terveydenhoitoa, kuin muut. Moni keskiluokkainen ottaa vakuutuksen lapselleen, ettei tarvitsisi jonottaa terveyskeskuksessa. (56, Sunnuntai 13.3.2011.)

Työ on parasta sosiaaliturvaa, sanotaan. Mutta työllä myös saa parasta sosiaaliturvaa. Jos töihin ei pysty tai pääse, on pulassa. (56, Sunnuntai 13.3.2011.)

Hiilamo ym. (2010, 7) kirjoittavat tutkimustuloksissaan terveydenhuollon jakautumisesta, josta näkee selkeimmin yhteiskunnan voimakkaan jakautumisen. Terveyspalvelut jakaantuvat perusterveydenhuoltoon ja työterveydenhuoltoon. Asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota tuloeron ja köyhyyden kasvuun, terveyseroihin, sosiaalipoliittiseen järjestelmään sekä nuorten asemaan. Nämä tuovat haasteita yhteiskunnan kehitykseen. (Hiilamo ym. 2010, 7.)

6.2 Vanhemman voimavarat

Yksi aineiston artikkeleista esille nousseista aihealueista on vanhempien jakamiseen ja voimavaroihin vaikuttavat tekijät sekä vanhemmuuden ja työn tasapainoinen suhde. Myös yhteiskunnan luomia vaatimuksia vanhemmuutta kohtaan argumentoitiin artikkeleissa.

6.2.1 Työ- ja perhe-elämän tasapainottaminen

Lammi-Taskulan ja Salmen tutkimustuloksissa nousi esille, että työn ja perheen yhteensovittaminen on suuri haaste lapsiperheen arjessa. Ansiotyön lisäksi täytyy jaksaa vielä arjen kotityöt ja lasten hoito. Osa vanhemmista pohtiikin, että vahvistaako vai heikentääkö vanhemmuus heidän asemaansa työmarkkinoilla. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38.) Turpeinen ja Toivanen esittävät tuloksia, jotka on kerätty Työ, perhe ja muuttuvat sukupuoliroolit hankkeessa. Hanke on osa Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaan ja Työterveyslaitoksen koordinoimaa MONIKKO-hanketta. MONIKKO-hankkeen tulosten mukaan työn ja perheen yhteensovittamista helpottavina tekijöinä nähtiin perhesuhteet ja perheen verkostot. Tulokset pohjautuvat kerättyyn haastatteluaineistoon (Turpeinen & Toivanen 2008, 5, 102).

Sunnuntaitoimituksen esimies Saarikoski pohtii artikkelissaan tukiverkoston ja ulkopuolisen hoitoavun merkitystä työssäkäyville vanhemmille. Hän ei osaa kuvitella arjesta selviytymistä ilman isovanhempien viikoittaista apua ja Mannerheimin lastensuojeluliiton väliaikaista hoitoapua. (54, Pääkirjoitus 2.8.2011.) Myös muissa artikkeleissa työ- ja perhe-elämän tasapainottaminen puhuttavat. Mielipidekirjoituksen kirjoittaja mainitsee, että joustavat työaikatratkaisut mahdollistavat työn ja perhe-elämän yhdistämisen. Hänelle arvot ja käytännöllisyys vaikuttivat ratkaisuun perheen ja työn yhteensovittamisesta. (40, Mielipide 8.5.2011a.) Sunnuntai-kirjoituksessa mainitaan kuitenkin, että vaikka suuri osa pienten lasten vanhemmista haluaisi tehdä osa-aikatyötä, on työn ja kotihoidon yhdistäminen silti harvoin realistinen vaihtoehto (56, Sunnuntai 13.3.2011). Pienperheyhdistys ehdottaakin kirjoituksessaan yksinhuoltajaperheiden työllis-

tymisen helpottamiseksi ilta- ja yöhoitopaikkojen lisäämistä. Näin voitaisiin kat-
taa myös pienten koululaisten tarpeet. (38, Mielipide 28.3.2011.)

Mielipidekirjoituksessa Väestöliiton perhetutkija mainitsee, että ”Pienten lasten
kanssa kotona vietetty aika on ainutlaatuinen vaihe elämässä.” Hän kirjoittaa,
että vauva-aikana vanhemmuuden arvo on asia, jonka ei tulisi joutua kilpaile-
maan parin prosentin työssäkäyntiasteen korottamisen kanssa. Perhetutkija
muistuttaa myös, että pienten lasten kotihoitoa arvostetaan Suomessa poikke-
uksellisen paljon muuhun Eurooppaan verrattuna. Hänen mielestään kehittä-
mällä osa-aikaisen työn ja työajan lyhentämisen mahdollisuuksia kokoaikaisen
kotonaolon rinnalle, edistettäisiin perheiden hyvinvointia ja valinnanvapautta
sekä työn ja perheen luontevaa yhteensovittamista. (32, Mielipide 9.2.2011.)

Lammi-Taskulan, Salmen ja Parrukosken (2009, 59) mukaan ikäryhmä vaikut-
taa päivähoitossa olevien lasten osuuteen omassa ikäluokassaan. Vuonna
2007 vähiten päivähoitossa alle 1-vuotiata oli 1,3 prosenttia ikäluokastaan. 1–
3-vuotiaita taas oli runsaat 27 prosenttia ja 3–5-vuotiaista vajaat 72 prosenttia
ikäisistään. Kuusivuotiaiden kohdalla päivähoiton käyttö vaikutti vaihtelevan
työmarkkinatilanteen ja naisten perhevapaiden keston mukaan. (Lammi-
Taskula, Salmi & Parrukoski 2009, 59.)

6.2.2 Yhteiskunnan ja työelämän vaatimukset

Vanhempiin kohdistuvat syytökset ja vanhempien kokema syyllisyys herättävät
artikkeleissa keskustelua. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen asiantuntijan Hannu
Seppäsen mukaan päivähoiton henkilökunnan on liian helppoa syyllistää lasten
pitkistä hoitopäivistä vuorotyötä tekeviä vanhempia, yksinhuoltajia tai vuorotyötä
tekeviä yksinhuoltajia. Syyllistämisen sijasta henkilökunnan tulee kyetä reagoi-
maan lapsen tarpeisiin ja ottaa hoidossa huomioon lapsen kehitystaso. (24, Ko-
timaa 28.10.2011.)

Lapsen hoidon ja sen järjestämisen lisäksi myös työssäkäynti herätti syyllisyyskeskustelua. Saarikoski kirjoittaa aiheesta, että:

Täytyykö kaikki saada? Uskomatonta mutta totta, tätä kysytään naisilta vielä vuonna 2011. "Kaikki" tarkoittaa uraa ja perhettä, mikä ei miehistä puhuttaessa ole koskaan tuntunut kohtuuttomalta vaatimukselta. (54, Pääkirjoitus 2.8.2011.)

Kröger kirjoittaa, että yksinhuoltajaisien palkkatyöhön osallistumista ei kyseenalaisteta samalla tavalla kuin yksinhuoltajaäitien. Isien työssäkäynti nähdään luonnollisena vaihtoehtona. Yleisesti ajatellaan, että yksinhuoltajaäidin olisi hyvä pysyä kotona erityisesti silloin, kun lapset ovat pieniä. Krögerin mukaan isille tarjotaan joustavampia järjestelyitä lastenhoitoon niin sosiaalipalvelujen henkilökunnan, päivähoidon henkilökunnan, kuin työnantajan puolesta. (Kröger 2009, 181–182.)

Vaalikeskusteluissa SDP esitti, että se haluaisi nostaa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen määrää sekä ottaisi käyttöön kotihoidontuen, jota saisi lyhennettyä työaikaa tehtäessä. Päivähoitokustannuksiin SDP:n kannanotto on, että päivähoidosta voisi maksaa vain käytetyistä tunneista. (13, Kotimaa 12.3.2011.)

6.2.3 Vanhemman hyvinvointi

Helsingin Sanomien toimituksen kirjoituksessa viitataan THL:n tutkimukseen, jossa kerrotaan, että "Alle 9-vuotiaiden lasten vanhemmista yli puolet on huolissaan omasta jaksamisestaan äitinä tai isänä" (1, Elämä 28.2.2011). Vanhempien jaksamisesta ja oman ajan merkityksestä kirjoitettiin myös muissa artikkeleissa. Leukumaavaaran kirjoituksessa 8- ja 14-vuotiaiden lasten yksinhuoltajaäiti kertoo pienenkin rentoutumishetken auttavan olemaan läsnä ja leppoisampi (28, Kotimaa 23.12.2011).

Pääkirjoituksessa painotetaan loman merkitystä: "Loma on yksi työssä jaksamisen edellytys". Kun perheellä on vähän rahaa, on maiseman vaihto ja arkirutiineista irrottautuminen haasteellista. Lapsiperheillä loma voi olla taloudellisesti vaikeaa aikaa, kaikista tiukimmilla ovat yksinhuoltajaperheet. Kirjoituksessa

mainitaankin, että ”Suomessa monet järjestöt tarjoavat vähävaraisille tarkoitettuja tuettuja lomaa Raha-automaattiyhdistyksen avustuksella”. (53, Pääkirjoitus 20.7.2011)

Lapsilisä-projektin mielipidekirjoituksessa puolletaan kotipalvelun lisäämistä vanhempien jaksamisen tukemiseksi. Kirjoituksen mukaan kotipalvelun avulla voitaisiin ehkäistä vanhempien uupumista. Kotipalvelun avulla voitaisiin myös parantaa yksivanhempaisten perheiden tilannetta työmarkkinoilla, koska silloin vanhemmilla olisi mahdollisuus saada lastenhoitoapua töistä poisjäämisen sijasta. (48, Mielipide 28.7.2011)

Sosiaalihuoltolain (1982) mukaan kotipalvelua voidaan antaa alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasittuneisuuden, sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Kotipalveluilla tarkoitetaan: ”asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavanomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista” (Sosiaalihuoltolaki 1982). Kotipalvelu on tärkeä ehkäisevän lastensuojelun muoto. Lastensuojelulaissa (2007) määrätäänkin, että viranomaisten, jotka toimivat lasten ja perheiden kanssa, tulee tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrkiä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on toimittava yhteistyössä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä kasvuolojen epäkohtien poistamiseksi ja niiden syntyminen ehkäisemiseksi. (Lastensuojelulaki 2007.)

6.3 Lapsen hyvinvointi

Artikkeleissa nostettiin esille lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Vanhempien läsnäolon merkitys lapselle herätti keskustelua kirjoituksissa. Myös lasten ja nuorten syrjäytymiseen vaikuttavia tekijöitä käsiteltiin artikkeleissa.

6.3.1 Vanhempien läsnäolo

Lasten, vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä tekijöitä ovat perheenjäsenten välinen vuorovaikutus sekä perheen sisäinen toimivuus. Nykyään perheiden arki saattaa olla hyvin kiireistä ja perheenjäsenten yhteinen aika jää helposti vähäiseksi. Perheen ulkoiset ja sisäiset voimavarat sekä sosiaaliset suhteet ovat toimivan perheen perusta. Lapsen kehityksen ja kasvun kannalta perhe ja lähiympäristö ovat tärkeässä asemassa. (Broberg & Tähtinen 2009, 154–155.)

Psykologian lisensiaatin kirjoittamassa mielipidekirjoituksessa mainitaan, että yhä useammat lapset joutuvat kamppailemaan vanhempiensa ajasta ja läsnäolosta (46, Mielipide 31.5.2011). Kokoomuksen vaalilupauksista kirjoitettiin: ”Hyvinvointimme kannalta on viisasta edistää työn ja perheen yhteensovittamista, perheiden hyvää arkea ja aikuisten aikaa lapsille”. Perheiden erilaisten elämäntilanteiden vuoksi tarvitaan vaihtoehtoja. Työaikoja lyhentämällä vanhemmille jäisi enemmän aikaa lapselle. Työpäivien lyhentämistä voitaisiin tukea korottamalla osittaista hoitorahaa ja kehittämällä kokopäivähoidon rinnalle osapäivähoitoa, avoimia varhaiskasvatuspalveluja ja vuorohoitoa sekä uudistamalla päivähoitolaki varhaiskasvatuslaiksi. (39, Mielipide 10.4.2011.) Anttilan pro gradu tutkielman tuloksissakin ilmenee, että työ on perhe-elämälle enemmän häiriöksi kuin perhe-elämä työlle. Hän kirjoittaa, että perheen ja työn yhdistäminen on kaikkien yhteiskunnan toimijoiden yhteinen asia, eikä ongelma, jonka kanssa perheet joutuvat yksin selviytymään. (Anttila 2005, 78–82.)

Kyrönlampi-Kylmänen mainitsee tutkimuksensa pohjalta kirjoittamassaan kirjassa, että vanhemmat ovat lapsen hyvinvoinnin ja hyvän elämän näkökulmasta keskeisessä roolissa. Yhteinen aika vanhemman kanssa on merkittävää lapselle, koska sen kautta lapsi kokee turvallisuutta ja oppii luottamaan vanhempansa. Hän kirjoittaa olevan tärkeää, että päivähoitossa osataan tunnistaa lapsen kaipaus vanhempiaan kohtaan, koska kaipauksessa on lapselle kyseessä vakavasta tunteesta. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 70, 143–145.)

Vihreän liiton mielipidekirjoituksessa kirjoitetaan vanhempainvapaiden tasa-arvoistamisesta. Kehittämisehdotusten peruseriaatteena on halu pidentää lapsen aikaa kotihoidossa ja vanhempien lapsen hoitoon osallistumisen tasaaminen isien ja äitien kesken. Kirjoituksessa mainitaan, että parhaimmillaan vanhempainvapaiden uudelleen järjestäminen johtaisi yhteiskuntaan, jossa lapset saavat elämälleen entistä paremman ja turvallisemman alun, isät voivat rakentaa tiiviimmän suhteen lapseensa eikä nuorten naisten tarvitsisi enää kokea syrjintää työmarkkinoilla. Erikseen jäisi mietittäväksi esimerkiksi yksinhuoltajaperheet. Yhdessä esitetyssä mallissa toiselle vanhemmalle osoitettu vanhempainvapaa voisi olla toisen henkilön käytettävissä. (34, Mielipide 15.3.2011.)

6.3.2 Syrjäytymisen riskit

Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen ovat yksi kolmesta vuosien 2011–2015 hallitusohjelman painopistealueesta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) tehtävänä on koordinoita toimenpideohjelman toteuttamista. Toimenpideohjelman seitsemästä teemasta yhden tavoitteena on vähentää lasten ja nuorten syrjäytymistä. (STM 2012b.)

Artikkeleissa perheen sosiaalisen taustan ja varallisuuden nähdään vaikuttavan merkityksellisesti lapsen menestymiseen ja hyvinvointiin. Raeste (27, Kotimaa 11.12.2011) kirjoittaa artikkelissaan Paavo Lipposen nostavan esille huolen sosiaalisen taustan entistä suuremmasta merkityksestä lasten ja nuorten menestymiseen koulussa ja työelämään siirryttäessä. Mikkonen (55, Pääkirjoitus 1.10.2011) kirjoittaa pääkirjoituksessa lasten ja nuorten pahoinvoinnin keskittyvän Helsingin samoihin vuokralähiöihin kuin työttömyyden, köyhyyden ja maahanmuuttajien. Sama ilmiö on havaittu myös muissa eurooppalaisissa pääkaupungeissa. Hänen mukaansa kurjistuminen ei ole tapahtunut hetkessä ja sen ehkäisemiseen on herätty liian myöhään. Palveluita on kuitenkin vahvistettu juuri niillä asuinalueilla, joilla tulo- ja koulutustaso on alhainen. Mielipidekirjoittajan mukaan yksinäisyyden ja köyhyyden yhdistyessä pitkään lapsiperheessä, syntyy helposti ylisukupolvinen kierre (36, Mielipide 19.3.2011).

Lapsen kesätyörahat katsotaan kuuluvan koko perheen elämiskustannuksiin samoin kuin lahjaksi saatu raha tai jopa rikoksen uhriksi joutumisesta saatu korvaus (38, Mielipide 28.3.2011). Pienperheyhdistyksen mukaan:

Toimeentulotuen epäkohdista puhuttaessa unohdetaan lapsen näkökulma. Lapsen ja nuoren näkökulmasta katsottuna nykyinen käytäntö lisää köyhyyttä ja syrjäytymistä, sillä se ei kannusta nuorta säästämiseen, suunnitelmallisuuteen tai uskoon, että omalla toiminnalla on merkitystä. Jos nuori haluaa parantaa omaa taloudellista tilannettaan, jäljelle jäävät pimeät työt tai laittomuudet. (38, Mielipide 28.3.2011.)

Vihreän liiton kirjoittamassa vaalilupauksessa mainitaan, että: ”köyhyys ja syrjään jääminen liittyvät usein yhteen”. Kirjoituksessa muistutetaan, että jokaisella lapsella tulisi olla oikeus harrastukseen ja että harrastusten kautta saadut onnistumisen tunteet vahvistavat itsetuntoa. (36, Mielipide 19.3.2011.) Rantasen (10, Kotimaa 4.2.2011b) kirjoituksessa Mannerheimin lastensuojeluliiton johtava asiantuntija Esa Iivonen sanookin, että:

Kasvaminen köyhissä oloissa voi tuottaa ulkopuolisuuden ja häpeän kokemuksia, jotka vaikuttavat mielenterveyteen. Lapsiperheköyhyyden torjumisella on merkitystä - ei vain oikeudenmukaisuuden takia vaan myös hyvinvointi- ja terveystaloudellisuudesta.

6.4 Yksinhuoltajuudesta positiivisesti kirjoitettua

Artikkeleissa ei puhuta ainoastaan yksinhuoltajaperheiden huonosta asemasta, kurjuudesta ja vähävaraisuudesta. Artikkeleissa oli nostettu esille myös hyviä puolia liittyen yksinhuoltajuuteen.

Artikkeleiden joukossa oli kirjoitus, jossa haluttiin kertoa myönteinen tarina yksinhuoltajuudesta.

Sanotaan, että yksinhuoltajien lapsista tulee helposti myös yksinhuoltajia. Se tarkoittaa sitä, että yksinhuoltajien lapsilla ei ole varaa olla muuta kuin järkiolentoja potenssiin kaksi. Siksi he ajoissa päätävät, etteivät esimerkiksi kuljeta lapsiaan tuhansiin harrastuksiin, eivätkä valita kauppojen vuosi vuodelta kasvavasta einessalikoimasta. (4, Ihmiset 7.10.2011.)

Artikkelissa kirjoitetaan, että yksinhuoltajan lähtiessä lastensa kanssa lomalle, lomasta tulee elämän oppitunnin ja seikkailun välimuoto. Lomalla uidaan ja syödään erikoista jäätelöä. Seikkailun tuntua tuo, kun perhe joutuu hankalaan tilanteeseen, josta selviää apua pyytämällä. Tai ainakin näin äiti toivoo ja opettaa saman myös lapsilleen. Artikkelin mukaan yksinhuoltajaäiti voi opettaa lapsilleen toisten ihmisten arvostusta ja samalla oppia itsekin lapsen ajatuksista. (4, Ihmiset 7.10.2011.)

Päivi Alasalmi (2011) on kirjoittanut kirjan Loistava yksinhuoltajuus, johon hän on kerännyt yksinhuoltajien tarinoita. Kirjoittaja on itsekin yksinhuoltaja. Kirjassa on mukana myös monta isää. Tarinoista tulee esiin arjen haasteita, kuten rahapula ja elämän hetkittäinen raskaus.

Sivuilta nousevat kuitenkin esiin myös onni ja ilo lapsista, huumori joka kannattelee arkea, hyvä olo joka syntyy kun jaksaa, pärjää ja onnistuu. (2, Elämä 14.3.2011.)

STT:n kirjoituksessa mainitaan, että Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto valitsi vuoden 2011 Isovanhemmaksi Pienperheyhdistyksen Mummila-toiminnan. Mummila-toiminnan vapaaehtoiset isovanhemmat antavat aikaansa lapsille, joilla ei ole yhteyksiä tai ollenkaan omia isovanhempia. (23, Kotimaa 16.10.2011.) Pienperheyhdistys kouluttaa kummimummeja ja -vaareja jäsenperheiden ystäviksi, joilla ei ole yhteyksiä omiin isovanhempiin (Pienperheyhdistys i.a.).

Tasavallan presidentti Tarja Halonen palkitsi vuonna 2011 äitienpäivänä yhteensä 37 äitiä kasvatustyöstä. Äideille myönnettiin Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1. mitali, koska he ovat ansioituneet lasten ja nuorten esimerkillisinä kasvattajina, kantaneet yhteisvastuuta sekä tukeneet perhe-elämää ja vanhemmuutta. Palkittavina oli esimerkiksi yksinhuoltajia sekä maaseudun emäntiä. Presidentin tavoitteena oli ottaa huomioon myös vähemmistöryhmät. (16, Kotimaa 9.5.2011.)

Isänpäivänä 13.11.2011 oli artikkeli, jossa oli haastateltu yksinhuoltajaisää, joka elää nelistään kolmen poikansa kanssa. 2000-luvulla isän ja lasten muodostamien perheiden määrä on hieman kasvanut, vaikka edelleen yhdeksän kymme-

nestä lapsesta on kirjoilla äidin kotona. Yksinhuoltajaisä kertoo pitävänsä poikiensa kanssa olemisesta. Isänpäivää he eivät vietä mitenkään erityisesti, koska heillä "on ollut isänpäivä vähän joka päivä". (25, Kotimaa 13.11.2011.) Kröger on kirjoittanut yksinhuoltajaisyydestä. Hän käyttää lähteenään perhetilastoja ja kolmen isän haastattelua. Yksinhuoltajuus ja äitiys liittyvät saumattomasti yhteen. Krögerin mukaan tutkimuksissa ja keskustelussa isät nähdään pääosin lapsen elättäjinä. Isyystutkimuksen mukaan isät pystyvät nykyään yhdistämään hoivaavan isyyden omiin maskuliinisuus-käsityksiinsä. Krögerin käyttämiin haastatteluihin osallistuneet isät eivät todenneet miehisen identiteettinsä olevan ristiriidassa lasten hoitamisen ja yksinhuoltajaroolin kanssa. (Kröger 2009, 171, 183.)

Lukiolainen ottaa mielipidekirjoituksessaan kantaa adoptio-oikeuteen. Hän kirjoittaa, että yksinhuoltajan kasvattamana lapsesta voi kasvaa tasapainoisia ihmisiä, kuten kahden vanhemman perheessäkin. Hän perustelee tällä kantansa, että myös homoparien pitäisi saada oikeus adoptoida lapsia. Homoparien lapsi voi saada toisen sukupuolen mallin muusta lähiympäristöstä, kuten yksinhuoltajankin lapsi. (50, Mielipide 28.11.2011.) Krok (2009, 94) taas kirjoittaa väitöskirjassaan, että kaikki ydinperheestä poikkeavat perhemallit nähdään usein lapsen kehitykselle haitallisina.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön pohdintaosuudessa kerrotaan tutkimuksesta tehdyistä johtopäätöksistä ja tuodaan esille tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyvät asiat. Pohdintaosiossa tuodaan esille myös näkökulmia opinnäytetyön hyödyntämiseen. Viimeiseksi työstä löytyy osuus, jossa kuvaamme oppimisprosessia ja ammatillista kasvuamme koko opinnäytetyön prosessin aikana.

7.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä tutkimus, jonka tuloksia voidaan hyödyntää Lapsilisä-projektin loppuraportissa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa yksinhuoltajuudesta median näkökulmasta. Tavoitteena on ollut kehittää ammatillisuuttamme tutkimustyön avulla.

Tutkimuksesta ilmenee, että tuloerot ovat lähteneet kasvuun 1990-luvun laman jälkeen. Tällöin lapsiperheiden etuuksia leikattiin ja kohteeksi joutuivat erityisesti yksinhuoltajaperheet, jotka ovat lapsiperheistä eniten tuen tarpeessa. Tuet eivät kuitenkaan ole pysyneet kehityksen mukana, vaan jääneet 1990-luvun tasolle. Taloudellisilla ongelmilla koetaan olevan vaikutusta perheiden ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin. Leipäjonojen kasvu kertoo myös lapsiperheiden köyhyyden lisääntymisestä. Perheet joutuvat turvautumaan ruoka-apuun, koska elämiseen on liian vähän rahaa käytettävissä. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asuminen on kallista. Monen perheen tuloista huomattavan suuri osuus meneekin asumiskustannuksiin.

Elinkustannukset ovat etenkin pääkaupunkiseudulla niin korkeita, että työssäkäyvän vanhemman palkkatulot ja mahdolliset etuudet eivät aina yksistään riitä elämiseen. Tästä johtuen monet lapsiperheet joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Toimeentulotuen ja lapsilisän kytköksen purkamista perustellaan lapsiperheiden ja etenkin yksinhuoltajaperheiden köyhyyden vähentämisen näkökulmasta. Myös Parpon mukaan kytköksen purkaminen voisi vähentää köyhyyt-

tä (Parpo 2006, 50). Muutokset verovaroin maksettaviin etuuksiin eivät kuitenkaan ole yksinkertaisesti toteutettavissa. Ennen kuin voidaan päättää lapsilisän ja toimeentulotuen kytköksen purkamisesta, olisi tärkeä selvittää, mistä saataisiin rahat muutoksen mahdollistamiseen. Vaihtoehtoisesti, jos kytköstä ei pureta, niin toimeentulotuen lapsen perusosaa voitaisiin korottaa.

Lapsilisään viitaten tutkimustuloksissa mainittiin, että rikkailta ei voi poistaa kaikkia etuuksia, sillä silloin he eivät halua enää osallistua verorahoin pienempituloisten tukemiseen. Koko tukijärjestelmän muutokselle ja uusimiselle nähtiin olevan tarvetta. Esimerkiksi lapsikorotus opintorahassa voisi tuoda helpotusta opiskelijavanhempien arkeen ja ehkä jopa kannustaa useampaa vanhempaa aloittamaan opiskelun.

Terveyspalveluiden käyttö on jakautunut perusterveydenhuoltoon ja työterveys- huoltoon. Terveyspalveluiden käytön jakautuminen kuvaa tuloerojen ja köyhyyden kasvua. Parasta terveydenhuoltoa saavat palkkatyössä käyvät henkilöt, jotka voivat käyttää työterveyspalveluita ja henkilöt, joiden on mahdollista maksaa yksityisen terveydenhuollon palveluista. Pienituloisella henkilöllä ei välttämättä ole varaa edes perusterveyden huoltoon, saati pystyä maksamaan tarvitsemiaan lääkkeitä tai erikoisterveydenhuollon palveluita.

Työssäkäynnin ja lastenhoidon yhteensovittaminen on monille yksinhuoltajaperheille haastavaa. Yhteensovittamisen onnistumisessa sosiaalipalveluiden ja työnantajien joustavuus ovat tärkeitä asioita. Vanhemmilla on siis painetta onnistua niin työ- kuin perhe-elämässä. Heidän tulisi olla aktiivisesti osallisena lapsen kasvatuksessa ja viettää tämän kanssa aikaa, mutta samalla myös pärjätä työelämässä ja saada tienattua perheelle elanto. Yksinhuoltajaperheissä haasteena on etenkin se, että käytössä on vain yhden aikuisen aika ja tulot. Monien yksinhuoltajien arkeen nähdään kuuluvan yksinäisyys ja toisen aikuisen tuen puuttuminen.

Tutkimuksen perusteella voi tehdä johtopäätöksen, että Suomen sosiaalipolitiikassa ajattelua ohjaa yhä käsitys ydinperheestä. Yksinhuoltajuus ja etenkin jaettu vanhemmuus ovat edelleen ”normaalista” poikkeavia perhetilanteita. Per-

hemalleissa avioliitto nähdään helposti normaalitilanteeksi, muut perhemallit nähdään poikkeavina tilanteina ja lapsen kehityksen kannalta ei niin suotuisiksi. Krokin (2009, 102) väitöstutkimuksen tulokset kertovat, että ydinperheen perhe-elämä ei aina ole turvallinen ja "normaali". Esimerkiksi, jos toinen vanhemmista on väkivaltainen ja kontrolloiva. Tutkimustuloksissa nousi kuitenkin esille yhteiskunnallinen asennemuutos, jolla pyritään kohti erilaisten perhetilanteiden yhdenvertaistamista, tasa-arvoistamista. Tasa-arvoisuuden näkökulmasta perhepoliittiset päätökset tehtäisiin niin, että ne hyödyttäisivät kaikenlaisissa perhetilanteissa eläviä lapsiperheitä.

Käsite yksinhuoltajuus liitetään useimmiten äiteihin. Kuten Kröger kirjoittaa yksinhuoltajista puhuttaessa äidit kuuluvat enemmistöön, joten tämän puolesta huomion kiinnittyminen heihin on ymmärrettävää. Yksinhuoltajista kuitenkin lähes joka seitsemäs on isä ja kaksi prosenttia suomalaisista lapsista asuu isänsä kanssa. Kovin pienestä ryhmästä ei siis kuitenkaan ole kyse. (Kröger 2009, 184–185.) Tutkimusaineistossa ei korostettu yksinhuoltajaisyyttä. Yksinhuoltajaisista puhuttiin suoraan ainoastaan isänpäivänä julkaistussa artikkelissa, jossa kerrottiin yksinhuoltajaisästä ja hänen elämästään kolmen poikansa kanssa (25, Kotimaa 13.11.2011). Yksinhuoltajuudesta puhuttiin joko viitaten yksinhuoltajaäiteihin tai huoltajuuteen ja vanhemmuuteen yleensä.

Aineistosta nousseet argumentit eli väitteet liittyen lapsiperheiden tilanteisiin ja aiheeseen eivät olleet suuresti ristiriidassa aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Suurimmat ristiriidat ilmenivät mielipidekirjoituksissa, erityisesti niissä, jotka olivat yksityishenkilöiden kirjoittamia. Esimerkiksi asiantuntijoiden tai ammattinsa kautta kirjoittavien mielipidekirjoituksissa, ei ristiriitaa ilmennyt. Tästä voisi tehdä johtopäätöksen, että yksityiset henkilöt kirjoittavat enemmän oman kokemuksen ja tunteiden kautta, kun taas asiantuntijat kirjoittavat tutkitun tiedon valossa.

Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että vanhemmalla on riittävästi aikaa lapselleen. Lasten ei pitäisi joutua kamppailemaan vanhemman ajasta, vaan hän tarvitsee aikuisen läsnäoloa kasvuun ja kehitykseen. Lapsi tarvitsee aikuiselta kokeakseen olonsa turvalliseksi. Olisi tärkeää kehittää työn ja perhe-elämän

yhdistämiseen vaihtoehtoja. Perheiden elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia ja vaihtoehtojakin tarvitaan. Kuten Anttilan (2005, 78–82.) tutkimustuloksissa mainitaan, työ on haitaksi perhe-elämälle enemmän kuin perhe-elämä työlle. Perhe-elämän ja työn joustavan yhdistämisen mahdollisuus on yhteiskunnan yhteinen asia.

Vanhempainvapaiden tasa-arvoistaminen herättää keskustelua ja jakaa mielipiteitä. Tarkoituksena on mahdollistaa lapsen hoito kotona nykyistä pidempään. Lisäksi halutaan tasa-arvoistaa molempien vanhempien oikeutta hoitaa lasta kotona ja osallistua työmarkkinoille lapsen olla pieni. Erikseen tässä järjestelyssä pitäisi ottaa huomioon yksinhuoltajaperheet, joissa ei ole toista vanhempaa jakamassa hoivavastuuta. Yksinhuoltajien kohdalla, vanhempainvapaan osuuden voisi jakaa jonkun toisen läheisen ihmisen kanssa esimerkiksi isovanhemman kanssa. Kaikilla lapsiperheillä ei kuitenkaan ole lasten isovanhempia tukeaan.

Hallitusohjelman yksi painoalueista vuosille 2011–2015 on syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ehkäiseminen. Sosiaalinen tausta voi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja menestymiseen koulussa ja työelämässä. Lapsuuden köyhyys voi tuottaa häpeän tunnetta ja ulkopuolisuuden kokemuksia. Lisäksi köyhyys on yhteydessä terveyteen. Pienituloisessa perheessä elävälle lapselle jää yhä vähemmän rahaa omaan käyttöön, vaikka se olisi itse tienattua. Sillä, jos lapsi ansaitsee palkkaa, sen katsotaan kuuluvan koko ruokakunnan tuloiksi.

Yleinen ajatus on, että ydinperheestä poikkeavat perhemallit olisivat haitallisia lapsen kehitykselle. Tutkimustuloksissa nousi esille myös artikkelit, joissa yksinhuoltajuudesta oli kirjoitettu myönteiseen sävyyn. Yksinhuoltajat voivat yhtälailla olla hyviä kasvattajia, kuin vanhemmat, jotka kasvattavat lapsensa yhdessä.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustuloksissa nousseita epäkohtia voisi tulevaisuudessa tarkastella tehtyjen ja tekemättömien muutosten näkökulmasta. Toisin sanoen, tulevaisuudessa (esimerkiksi viiden vuoden kuluttua) voitaisiin tehdä tutkimus siitä, millaisia päätöksiä perhepoliittisiin etuuksiin on tehty. Tutkimuksessa voitaisiin huomioida erityisesti päätökset, jotka vaikuttavat yksinhuoltajaperheille maksettaviin tukiin ja etuuksiin.

Tuloerojen kasvusta, ehkäisemisestä ja pienentymisestä voitaisiin myöhemmin tehdä tutkimus, joka toisi ilmi mahdolliset tehdyt muutokset lapsiperheille maksettaviin etuuksiin. Kuten tutkimustuloksissa esitetyissä vaalikeskusteluista ilmeni, yksinhuoltajaperheet ovat perhepolitiikan näkökulmassa epätasa-arvoisessa asemassa kahden vanhemman perheisiin nähden. Olemme huomanneet, että muutosta on jo havaittavissa. Alkuvuonna 2013 on käyty keskustelua samoista aiheista, joita käsittelemme tässä opinnäytetyössä. Esimerkiksi Ajankohtainen kakkonen teki kyselyn kotihoidontuen isäkiintiöstä sekä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja tasa-arvovaliokunnan jäsenille. Heistä suurin osa kannattaa nykyistä järjestelmää. (Ajankohtainen kakkonen 2013.)

Samankaltaisen artikkelikatsauksen voisi tehdä esimerkiksi Aamulehdestä, jolloin tulosten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia olisi mielenkiintoista verrata. Aamulehti on Suomen toiseksi suurin päivittäin ilmestyvä sanomalehti, jonka keskeisenä levikkialueena on Pirkanmaa (Aamulehti i.a.). Vaihtoehtoisesti tutkimuksen voisi tehdä täysin eri kohderyhmälle suunnattuihin lehtiin kuten perhetai ammattilehtiin. Tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää käsitelläänkö eri kohderyhmälle suunnatussa lehdessä yksinhuoltajuutta erilaisesta näkökulmasta kuin esimerkiksi mitä tämän opinnäytetyön tuloksissa ja johtopäätöksissä on esitetty.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessa eettisyys näkyy tutkijan kriittisenä asenteena käytäntöjä ja saatuja tietoja kohtaan. Eettisyys merkitsee myös tapaa, jolla tutkija suhtautuu työhönsä ja henkilöihin, joiden elämäntilanteesta tutkimus tehdään. Eettinen asenne näyttäytyy myös aineiston hankinnassa ja valinnassa sekä siinä miten tutkimusprosessista ja tuloksista puhutaan ja miten tutkimustuloksia sovelletaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010.) Tässä tutkimuksessa eettisyys näkyi erityisesti aineiston hankinnassa. Aineisto pyrittiin kokoamaan hakusanoista, jotka eivät ennalta määrittäneet tutkimustulosten teemoja. Aineistoa on pyritty hyödyntämään monipuolisesti läpikäymällä niitä eri teemojen sisällöissä. Aineiston tietoja ja viitteitä ei ole otettu sattumanvaraisesti eri teksteistä. **Liitteessä 2** artikkelit on jaettu teemoittain, minkä avulla artikkeleiden sisältöjä on voitu yhdistää.

Rehellisyys kuuluu myös oleellisesti koko tutkimusprosessin eettisyyteen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010.) Tässä opinnäytetyössä rehellisyyden periaatteet näyttäytyvät muun muassa aineiston hankinnassa ja työstämisessä sekä lähteiden käytössä ja niiden merkitsemisessä. Rehellisyys ja luotettavuus ilmenevät esimerkiksi **liitteestä 1**. Liitteessä tulee ilmi kaikki tutkimuksessa käytetyt artikkelit ja koosteet niiden sisällöistä. Sovituissa sisällöissä pysyminen kuuluu myös tutkimustyön eettiseen työotteeseen (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010). Opinnäytetyön sisältöä ja tutkimuskohdetta on työstetty tiiviissä yhteistyössä Lapsilisä-projektin työntekijöiden kanssa. Mahdollisista muutoksista on keskusteltu yhdessä heidän kanssa.

Eettisyyttä tukee se, että emme ole kirjoittaneet mielipidekirjoittajien nimiä tai artikkeleihin haastateltujen henkilöiden nimiä opinnäytetyössämme. Olemme kertoneet vain toimittajien nimet ja nimenneet myös asiantuntijat, joita artikkeleissa on haastateltu ja asiantuntijat, jotka ovat kirjoitukset laatineet. Vaikka aineisto onkin julkista, emme halunneet tuoda yksityishenkilöiden nimiä julki. Toisaalta joidenkin mielipidekirjoittajien nimiä ei ollut nähtävissä arkistossa.

Tämän tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten luotettavuutta on lisännyt kriittisyys lähdekirjallisuutta, tutkimuksia ja tilastoja kohtaan. Tiedon hankinnassa hyödynnettiin kirjaston informaatikon apua. Informaatikon yksilöohjauksessa pystyttiin keräämään tietoa, jota voitiin hyödyntää tutkimusta tehdessä. Teoriakirjallisuutta kartoittaessa tiedonhakuja on tehty myös Nelli-portaalin kautta. Tutkimusaineiston luotettavuutta tukee artikkelien läpikäyminen koodauksen avulla. Koodauksen avulla tarkastettiin, kuuluvatko kaikki artikkelit varmasti tutkimusaineistoon. Koodausta käytettiin myös teemoittelun tukena. Luotettavuutta lisää väitteiden selkeä perustelu ja avaaminen tutkimus- tai tilastotiedolla.

7.4 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Työskentely opinnäytetyön parissa on ollut pitkä ja haastava prosessi. Olemme oppineet paljon uutta ja harjaantuneet hyödyntämään opintojen aikana kartutettuja tietoja. Välineitä opinnäytetyön tekoon olemme saaneet niin teoriaopintojen kuin käytännön harjoittelun kautta. Uusia asioita opinnäytetyön teossa oli jo itsestään koko tutkimusprosessin toteuttaminen.

Lopputyömme kohderyhmäksi valitsimme perheet, tarkennetummin yksinhuoltajaperheet, sillä opintoihimme sisältyy lastentarhanopettajan kelpoisuus ja tähtäämme tulevaisuudessa työskentelyyn lasten ja perheiden parissa. Opinnäytetyöskentelyn kautta olemme laajentaneet näkemystämme perheiden erilaisista tarpeista ja lähtökohdista, niin tutkitun tiedon kuin lain näkökulmasta. Koemme perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin olevan tärkeä lähtökohta lapsen turvallisuudelle ja kehitykselle.

Kriittiset medialukutaitomme ovat kehittyneet. Kriittisellä medialukutaidolla tarkoitetaan taitoja, joiden avulla lukija pystyy arvioimaan mediassa kirjoitettujen tekstien sisältöjä kriittisesti ja median esitystapoja tulkiten (Mediakasvatusseura i.a). Tulevina varhaiskasvattajina olemme harjaantuneet tämän opinnäytetyön kautta ymmärtämään paremmin millaista painostusta lapsiperheet, ja etenkin pienten lasten vanhemmat, voivat kokea perhe- ja työ-elämäänsä liittyen. Olemme kehittäneet ymmärrystä siitä, kuinka haastavaa perhe-elämän ja työn

tasa-painottaminen voi joillekin lapsiperheille olla. Haastavaa näiden vaatimusten edessä on etenkin yksinhuoltajaperheissä, joissa yhden aikuisen tulisi (ainakin jossakin suhteessa) toimia kahden aikuisen roolissa.

Myös tiedonhankinta- ja yhteistyötaitomme ovat opinnäytetyöprosessin myötä kehittyneet. Yhteistyötaitomme ovat kehittyneet niin työskennellessä opinnäytetyön yhteistyökumppanin kanssa kuin myös parityöskentelyn muodossa. Olemme pyrkineet jakamaan työn määrän reilusti ja tasa-puolisesti ja koemme onnistuneemme siinä hyvin. Onnistuimme tekemään opinnäytetyötä koskevat päätökset yhdessä toistemme mielipiteitä kunnioittaen.

Sosionomin kompetensseissa eli pätevyysvaatimuksissa mainitaan muun muassa sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämisosaaminen (THL 2012d). Opintojen lisäksi olemme tämän opinnäytetyön teon myötä kehittäneet kaikkia näistä kolmesta osa-alueesta. Palvelujärjestelmäosaamista olemme kehittäneet etsimällä tietoa erilaisista lapsiperheiden tuki- ja palvelumuodoista sekä tutkimalla niitä ohjaavia lakeja. Kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista olemme kehittäneet etenkin analysoidessamme aineistoa: lukemalla mediassa julkaistuja tekstejä kriittisesti. Tutkimuksellista osaamista olemme kehittäneet käyttämällä tämän tutkimuksen teossa reflektiivistä eli tutkivaa, arvioivaa ja kehittävää työtettä. Opinnäytetyöprosessin myötä olemme oppineet tuottamaan uutta tietoa.

Aluksi eteneminen opinnäytetyön teossa oli hidasta, mutta loppua kohden edistymiseen tapahtui suuri muutos. Alkua hidasti etenkin se, että tutkimuksen teko oli meille täysin uutta. Etenemistä vauhditti kuitenkin se, että olimme itse hyvin kiinnostuneita tutkimuksemme aiheesta: yksinhuoltajaperheiden asemasta yhteiskunnassa ja koimme tutkimusaiheen merkittäväksi ja ajankohtaiseksi. Kehitettävää prosessissamme olisi ollut suunnitelmallisempi ja johdonmukaisempi eteneminen aikataulullisesti ja toteutusellisesti. Kaiken kaikkiaan koko opinnäytetyöprosessi oli ammatillisen kehittymisen näkökulmasta hyvin tarpeellinen ja opettavainen kokemus.

LÄHTEET

Aamulehti i.a. Yritystiedot – Aamulehti. Viitattu 30.1.2013.

<http://www2.aamulehti.fi/yritystiedot/>

Adamson, Peter 2012. Measuring child poverty. New league tables of child poverty in the world's rich countries. UNICEF Innocent Research Centre.

Adoptiolaki 22/2012, 20.1.2012.

Ajankohtainen kakkonen - Perhevapaat Ruotsin malliin: isät kotiin äidit töihin. Suomi 2013. Esitetty 29.1.2013 YLE TV2

Alasalmi, Päivi 2011. Loistava yksinhuoltajuus. Helsinki: Gummerus.

Anttila, Minna 2005. Työn ja perheen yhteensovittamisen ongelma vanhemmuuden ja yritysorganisaation näkökulmasta. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 30.1.2013.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12812/URN_NBN_fi_jyu-2005301.pdf?sequence=1

Avoliittolaki 1929/234, 13.6.1929.

Broberg, Mari & Tähtinen, Juhani 2009. Perheen toimivuus ja vanhemmuus yksinhuoltajaperheissä. Teoksessa Katja Forssèn, Anita Haataja ja Mia Hakovirta Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 154–169.

Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

http://www.diak.fi/tyoelama/Julkaisut/Documents/C_17_ISBN_9789524930994.pdf

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Euroopan komissio i.a. 2010 Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi. Viitattu 4.1.2013

http://ec.europa.eu/employment_social/2010againstpoverty/index_fi.htm

- Faurie, Maija & Kallioma-Puha 2010. Jääkaappi, osoite vai sukuside? Perheen määritelmät sosiaalilainsäädännössä. Teoksessa Ulla Hämäläinen ja Olli Kangas (toim.) Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 28–60.
- Forssén, Katja; Haataja, Anita & Hakovirta, Mia 2009. Yksinhuoltajien asema suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Katja Forssén, Anita Haataja ja Mia Hakovirta Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 9–18.
- Haataja, Anita 2009a. Kuka on yksinhuoltaja? Yksinhuoltajien määrä ja profiili eri aineistojen valossa. Teoksessa Katja Forssén, Anita Haataja ja Mia Hakovirta Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 46–62.
- Haataja, Anita 2009b. Yksinhuoltajaäitien sosioekonominen asema ja toimeentulo. Teoksessa Katja Forssén, Anita Haataja ja Mia Hakovirta Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 95–114.
- Hakovirta, Mia & Rantalaiho Minna 2009. Perhepolitiikka ja jaettu vanhemmuus. Teoksessa Aino Kääriäinen, Juha Hämäläinen ja Pirjo Pölkki (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 36–60.
- Hiilamo, Heikki 2009. Mitä voisimme oppia Ruotsista? Yksinhuoltajien asema Suomen perhepolitiikassa pohjoismaisessa vertailussa. Teoksessa Katja Forssén, Anita Haataja ja Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 63–76.
- Hiilamo, Heikki; Kangas, Olli; Manderbacka, Kristiina; Mattila-Wiro, Päivi; Niemelä, Mikko & Vuorenkoski, Lauri 2010. Hyvinvoinnin turvaamisen rajat. Näköaloja talouskriisiin ja hyvinvointivaltion kehitykseen Suomessa. Kelan tutkimusosasto. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Hinkula, Marianne; Pukkala, Eero & Kauppila, Antti 2007. Vähintään viisi lasta synnyttäneiden terveys. Duodecim 123, 1057–1064.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Jussi 2012. Mitä terveys on? Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 12.2.2013.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00903

Hämäläinen, Juha 2010. Perhepolitiikka. Teoksessa Pauli Niemelä (toim.) Hyvinvointipolitiikka. Helsinki: WSOYpro, 227–246.

Ilmonen, Kari. Lapsilisä ei katkea toimeentulotukea saavilta lapsiperheiltä. Tiedote 27/2011. Viitattu 24.1.2013.

<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1551395>

Isyyslaki 700/1975, 5.9.1975.

Jallinoja, Riitta 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.

Jäntti, Markus 2010. Lapsiköyhyydestä Suomessa. Teoksessa Ulla Hämäläinen ja Olli Kangas (toim.) Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 62–75.

Karling, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivén, Tuula; Vinunen, Riitta & Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kela 2011. Tukien verotus. Viitattu 24.1.2013.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/290307132008AK?OpenDocument>

Kela 2012a. Lapsilisän määrä. Viitattu 12.10.2012.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/020708161610HL?OpenDocument>

Kela 2012b. Lapsilisää saaneet perheet lasten lukumäärän mukaan 31.12.2011. Viitattu 19.1.2013.

[http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/ABID/311201134032AS/\\$File/Lapsi.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/ABID/311201134032AS/$File/Lapsi.pdf?OpenElement)

Kela 2013a. Lapsilisä alle 17-vuotiaalle. Viitattu 24.1.2013.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/260302085034EH>

Kela 2013b. Yleinen asumistuki. Viitattu 4.2.2013.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/050901130444HV?OpenDocument>

Kela i.a. Kelan etuudet numeroina. Viitattu 19.1.2013.

[http://www.fpa.fi/in/internet/liite.nsf/alias/super_verkko/\\$File/super_suomi_verkko.pdf?OpenElement](http://www.fpa.fi/in/internet/liite.nsf/alias/super_verkko/$File/super_suomi_verkko.pdf?OpenElement)

Krok, Suvi 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä. Yksinhuoltajia marginaalissa.

Tampere: Tampere University Press.

- Kröger, Teppo 2009. Yksinhuoltajuus ja isyys: outo yhdistelmä? Teoksessa Katja Forssèn, Anita Haataja ja Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 170–185.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/316, 8.4.1983.
- Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta 1996/1128, 20.12.1996.
- Laki lasten päivähoitosta 1973/36, 19.1.1973.
- Laki toimeentulotuesta 1997/1412, 30.12.1997.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2004. Aikaa työlle, aikaa perheelle. Teoksessa Minna Salmi ja Johanna Lammi-Taskula (toim.) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 30–39.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sarkari Karvonen ja Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 38–47
- Lammi-Taskula, Johanna; Salmi, Minna & Parrukoski, Sanna 2009. Työ, perhe ja tasa-arvo. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 31.1.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-10783.pdf
- Lapsilisälaki 1992/796, 21.8.1992.
- Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007.
- May, Vanessa 2005. Lone motherhood in Finnish women´s life stories: creating meaning in a narrative context. Åbo: Åbo akademis förlag.
- Mediakasvatusseura i.a. Medialukutaito. Viitattu 27.1.2013.
<http://www.mediakasvatus.fi/artikkelit/medialukutaito>
- Moisio, Pasi 2010. Tuloerojen, köyhyyden ja toimeentulo-ongelmien kehitys. Teoksessa Marja Vaarma, Pasi Moisio & Sakari Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Yliopistopaino, 180–196.
- Niemelä, Mikko & Raijas, Anu 2012. Kohtuullinen kulutus ja perusturvan riittävyys. Näkökulmia kohtuullisen kulutuksen määrittelyyn ja mittaamiseen. Tampere: Tampereen yliopistopaino. Viitattu 25.1.2013.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/33563/Selosteita80.pdf?sequence=3>

- Parpo, Antti 2006. Toimeentulotuen muutokset ja kotitalouksien tulonmuodostus. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (1), 41–58. Viitattu 24.1.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101092/061parpo.pdf?sequence=1>
- Pienperheyhdistys 2012. Lapsilisä-projekti. Viitattu 27.11.2012. www.lapsilisa.fi
- Pienperheyhdistys i.a. Pienperheyhdistys. Viitattu 19.1.2012.
<http://www.pienperhe.fi/>
- Rantalaiho, Minna 2009. Suomalainen yksinhuoltajuus ja yhteiskuntamuutos: aviottomasta äidistä jaettuun vanhemmuuteen. Teoksessa Katja Forssèn, Anita Haataja ja Mia Hakovirta (toim.) *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto, 19–45.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 26.11.2012.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Sanoma i.a. Tietoa Sanomasta. Viitattu 26.11.2012.
<http://www.sanoma.fi/tietoa-sanomasta/sanoma-news>
- Santala, Leena 2009. Miten vanhemmat järjestävät lapsen huollon ja asumisen eron jälkeen? Teoksessa Katja Forssèn, Anita Haataja ja Mia Hakovirta (toim.) *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto, 136–153.
- Sauli, Hannele; Salmi, Minna & Lammi-Taskula, Johanna 2011. Kriisistä kriisiin: lapsiperheiden toimeentulo 1995–2009. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (5), 535–543. Viitattu 24.1.2013.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100862/sauli.pdf?sequence=1>
- Sosiaali- ja terveysvirasto 2010. Terveyskeskuksen maksut 1.4.2010 alkaen. Viitattu 4.2.2013.
<http://www.hel.fi/hki/terke/fi/Potilasmaksut/Maksutaulukko>
- Sosiaali- ja terveysvirasto 2012. Maksukatto. Viitattu 4.2.2013.
<http://www.hel.fi/wps/portal/Terveyskeskus/Artikkeli?urlile=hki:path:terke/fi/Potilasmaksut/Maksukatto&current=true>

- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2013a. Toimeentulotukilaskuri. Viitattu 14.1.2013.
<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/sosta/tuet/toimeentulotukilaskuri>
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2013b. Potilasmaksut. Viitattu 7.2.2013.
<http://www.hel.fi/hki/Terke/fi/Potilasmaksut>
- Sosiaalihuoltolaki 1982/710, 17.9.1982.
- Sosiaaliportti 2012. Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen. Viitattu 12.10.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/erotilanne/lapsenhuolto/>
- STM 2009. Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen. Viitattu 18.1.2013.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/huoltajuuus_elatus/isyyden_tunnustaminen
- STM 2011. Toimeentulotuki 1.1.2012 lukien. Kuntainfo. Viitattu 26.1.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=207651&name=DLFE-16943.pdf
- STM 2012a. Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015 –kansanterveysohjelma. Viitattu 24.1.2013.
http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/terveys2015
- STM 2012b. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkiallinen toimenpideohjelma. Viitattu 24.1.2013.
http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy
- STM 2012c. Työryhmä: Uusi sosiaalihuoltolaki vahvistaa asiakkaan oikeutta saada palveluja. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus tiedote 141/2012. Viitattu 3.2.2012. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1823427>
- STM 2013. Toimeentulotuki. Viitattu 24.1.2013.
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/toimeentulotuki
- Suomen perustuslaki 731/1999, 11.6.1999.
- Syrjänen, Kaisli 2012. Projektikoordinaattori, Lapsilisä-projekti. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 7.11.
- Takala, Pentti 2005. Perheen muutos ja pohjoismainen perhepolitiikan malli. Teoksessa Pentti Takala (toim.) Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin? Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 20–56.

- THL 2012a. Avioeroja 25–64-vuotialla / 1000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa. Tilasto ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 19.01.2013.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>
- THL 2012b. Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä. Tilasto ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 10.12.2012.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>
- THL 2012c. Lasten pienituloisuusaste. Tilasto ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 22.1.2013.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>
- THL 2012d. ECTS -kompetenssit. Viitattu 27.1.2013.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit/
- THL 2013a. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinhuoltajakotitaloudet, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista. Viitattu 26.1.2013.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>
- THL 2013b. Työttömät, % työvoimasta. Viitattu 26.1.2013.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>
- THL i.a. Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa. Viitattu 22.1.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/hankkeet/stop_koyhyys/nakokulmia/lapsikoyhyys_on_suomessa_kasvussa
- Tilastokeskus 2006. Tuloerot Suomessa vuosina 1966–2003. Viitattu 25.1.2013.
http://www.stat.fi/artikkelit/2005/art_2005-03-16_001.html?s=8
- Tilastokeskus 2011. Perheet. Viitattu 5.10.2012.
<http://www.stat.fi/meta/til/perh.html>
- Tilastokeskus 2012a. Solmittujen avioliittojen määrä väheni, Viitattu 19.1.2013
http://www.stat.fi/til/ssaaty/2011/ssaaty_2011_2012-04-20_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2012b. Lapsiperheiden määrä hitaassa laskussa. Viitattu 5.10.2012. http://www.stat.fi/til/perh/2011/perh_2011_2012-05-25_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2012c. Pienituloisuus henkilön kotitalouden elinvaiheen mukaan. Viitattu 16.10.2012.

http://www.stat.fi/til/tjt/2010/02/tjt_2010_02_2012-01-25_kat_003_fi.html

Tilastokeskus 2013. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 19.1.2013

<http://www.stat.fi/til/vaerak/kas.html>

Tilastokeskus i.a.a. Väestötieteen keskeiset käsitteet. Viitattu 26.1.2013.

<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/vt/05/index.html>

Tilastokeskus i.a.b. Työttömyysaste. Viitattu 8.2.2013.

<http://www.stat.fi/meta/kas/tyottomyysaste.html>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.

Helsinki: Tammi.

Turpeinen, Merja & Toivanen, Minna 2008. Perhe työssä, työ perheessä. Työn

ja perheen yhteensovittamisen rajat ja mahdollisuudet työorganisaatiotoimijoiden, perheen ja sukupuolen näkökulmasta. Helsinki:

MONIKKO-hanke. Viitattu 27.1.2013.

[http://www.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/yhtee](http://www.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/yhteensovittami-)

[nsovittami-](http://www.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/yhteensovittamisen_tukeminen_organisaatioissa/Documents/Perhe%20ty%C3%B6ss%C3%A4%20-%20ty%C3%B6%20perheess%C3%A4.pdf)
[sen_tukeminen_organisaatioissa/Documents/Perhe%20ty%C3%B6ss%C3%A4%20-%20ty%C3%B6%20perheess%C3%A4.pdf](http://www.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/yhteensovittamisen_tukeminen_organisaatioissa/Documents/Perhe%20ty%C3%B6ss%C3%A4%20-%20ty%C3%B6%20perheess%C3%A4.pdf)

Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi.

Helsinki: Gaudeamus.

Valtioneuvoston kanslia 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma.

<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

WHO 2005. The Health for All policy framework for the WHO European Region.

2005 update. Copenhagen: World Health Organization (WHO).

Viitattu 24.1.2013.

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/98387/E87861.pdf

YVPL i.a.a Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry. Viitattu 25.1.2013.

<http://www.yvpl.fi>

YVPL i.a.b Miten lapsen elatus turvataan. Viitattu 14.1.2013.

<http://www.yvpl.fi/tukitoiminta/usein-kysytyt-kysymykset/miten-lapsen-elatus-turvataan/>

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 1/8

HS = Helsingin Sanomat

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
1 Lyhyesti Vanhemmat ovat huolissaan jaksamisestaan	Elämä	HS	28.2.2011	Kirjoitetaan THL tutkimuksesta, jonka mukaan yli puolet alle 9-vuotiaiden lasten vanhemmista on huolissaan omasta jaksamisestaan äitinä tai isänä.	Lapsiperh äiti
2 Kirjat Yksinhoitajista itsetuntoa kohottaen	Elämä	Jaana Laitinen	14.3.2011	Kirja-arostelu Päivi Alasalmen kirjsta: Loistava yksinhoitajuus, Gummerus 2011	Yksinhoit
3 Rakkaustarina Äidin uusi rakas	Elämä	Venla Pystymen	25.7.2011	Kirjoitetaan yksinhoitajia äidin uudesta suhteesta ja siitä miten lapsi on kokenut uuden tilanteen.	Yksinhoit äiti
4 Ovinaapuri Matkalla hyviin otsioihin	Ihmiset	Susanna Mokrousov, uzbekistanilaistaustain en helsinkiläinen	7.10.2011	Kirjoitetaan siitä, että yksinhoitajat ovat usein huonoissa otsikoissa.	Yksinhoit
5 Asumisen hinta on karannut köyhien ulottumattomiin	Kaupunki	Marija Salmela HS	4.4.2011	Kirjoitetaan vuokratason korkeudesta ja siitä, että asumistuki on jäänyt jälkeen asumismenoista. Monet ruokakunnat joutuvat hakemaan toimeentulonsa lisäksi toimeentulotukea.	Yksinhoit
6 Helsinki ajaa alas leikkiuistojä Pitkää päiväkotijonoja yritetään purkaa lasten hoitokerhoilla	Kaupunki	Jorma Palovaara HS	11.5.2011	Kirjoitetaan kahden palvelumuodon, hoitokerhon ja muun leikkiuistotoiminnan, yhteensovittamisesta säästöjen vuoksi. Kerhotoiminnan nähdään mm. rajoittavan tiloja ja tätä kautta muuta leikkiuistotoimintaa.	Lapsiperh + äiti
7 Vantaan talousluvuissa oli 20 miljoonan euron heitto	Kaupunki	Katja Kuokkanen HS	29.9.2011	Kirjoitetaan Vantaan talouslukujen aviossa ilmenneestä 20 milj. isävajesta, joista suurin vaje ilmeni sosiaali- ja terveystoimessa.	Lapsiper kotipal
8 Perhepäivähoitajat yhä enemmän vapaalla	Kaupunki	Salla Stotesbury HS	14.10.2011	Perhepäivähoitajien sovelletaan työaikalakia, jonka mukaan perhepäivähoitajat eivät saa enää ylityötunneista rahaa. Muutos alentaa perhepäivähoitajien palkkaa ja osa hoitolapsista on jouduttu siirtämään päiväkotieihin.	Yksinhoit

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 2/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
9 Keskusta uudistaisi perhevapaita ja korottaisi hoitotukia	Kotimaa	Olli Pohjanpalo HS	4.2.2011a	Keskustan haluaisi jakaa vanhemmuuden kustannukset entistä tasaisemmin työnantajien kesken. "Keskusta korostaa ennaltaehkäisevää tukea perheille ja lapsiperheköyhyyden vähentämistä."	Lapsiperh + äiti
10 Hallitusohjelma 2011 Lapsiperheiden köyhyys on terveysriski	Kotimaa	Miska Rantanen HS	4.2.2011b	Kirjoitetaan lapsiperheköyhyydestä. MLL:n johtava asiantuntija kommentoi lapsiperheiden etuuksia. Lisäksi hän kannattaa lapsiperheiden peruspalveluiden vahvistamista.	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
11 Perusturva ei riitä elämiseen	Kotimaa	Päivi Repo HS & Elina Vääntönen HS	2.3.2011	Kirjoitetaan perusturvan riittämättömyydestä. "Tuet ovat pysyneet suunnilleen samoina pitkään, vaikka tulot ovat nousseet."	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
12 Vanhempainvapaista ei yksimielisyyttä	Kotimaa	Riitta Vainio HS	8.3.2011	Kirjoitetaan työntekijäjärestöjen Akavan ja SAK:n vanhempainvapaisten näkemyseroista.	Yksinhuolt
13 Sdp:n ehdottaman lapsivähennyksen suuruus yhä auki	Kotimaa	Piia Elonen HS	12.3.2011	Kirjoitetaan SDP:n ehdottamasta verovähennyksestä ja sen vaikutuksista lapsiperheiden taloudellisiin tilanteisiin. "Verovähennyksen lisäksi Sdp lupaa lapsiperheille muitakin parannuksia."	Lapsiperh + isä Lapsiperh + äiti
14 Yksinäisiä on yhä vähemmän Yksinäisimpiä suomalaisia ovat ne, joiden terveydentila on huono	Kotimaa	Johanna Tikkanen HS	14.3.2011	Yksinäisyydestä tehtyjen tutkimusten esittelyä. "Eniten yksinäisyydestä kärsivät sairaat, työttömät ja yksinhuoltoajat."	Yksinhuolt
15 Mahdoton tehtävä Länsimäessä Sosiaalityöntekijällä ei ole tarpeeksi aikaa avun tarvitsejille	Kotimaa	Anna-Riitta Sippola HS	1.5.2011	Kirjoitetaan sosiaalityöntekijöiden aikapulasta tehdä mielestään riittävän hyvää asiakastyötä	Lapsiperh + yksinhuolt
16 Ansoituminen kasvattajana toimitin 37 äidille	Kotimaa	STT	9.5.2011	"Tasavallan presidentti Tarja Halonen palkitsi 37 äitiä kasvatus työstä äitiensä päivänä."	Yksinhuolt

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 3/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
17 Helsingin kiläisjonoittaja "Kaken" viesti päättäjäille: Köyhyys ei saa olla rikos	Kotimaa	Antti Johansson HS	15.5.2011a	Kirjoitetaan kasvaneista leipäajonoista ympäri Suomea.	Lapsiperh + yksinhuolt
18 Leipäjonot kasvovat kaikkialla HS selvitti: Ruokakasseja tarvitsevat aivan tavalliset ihmiset	Kotimaa	HS	15.5.2011b	Kirjoitetaan leipäajonon kasvusta. "Leipäajonossa tapaa hyvinkin korkeasti koulutettua väkeä."	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
19 Tausta Lapset jonottavat loma- ja tukiperheisiin	Kotimaa	Hannele Tulonen	14.6.2011	Kirjoitetaan tuki- ja lomaperheiden tarpeesta lapsille. "Pelastakaa lapset ry:n tukiperheitä odottaa jatkuvasti noin 700 lasta."	Yksinhuolt
20 Uuden hallituksen ohjelma Hyvätuloiset maksajiksi Sosiaalituilla elävät hyötyvät uudesta hallitusohjelmasta	Kotimaa	Olli Pohjanpalo HS & Kalle Siifverberg HS	18.6.2011	Kirjoitetaan puolueiden hallitusohjelmasta.	Yksinhuolt
21 Fakta Hallitusohjelmassa sovittua	Kotimaa		7.7.2011	Kirjoitetaan veroista, joihin hallitus tekee muutoksia. Lisäksi kerrotaan työttömän perusturvan ja toimeentulotuen perusosan nostamisesta ja asumistuen uudistamisesta.	Yksinhuolt
22 Oppositio: Hallitus unohti yksinhuoltajaäidit ja veteraanit	Kotimaa	Olli Pohjanpalo HS	13.10.2011	Kirjoitetaan opposition syytöksistä sosiaali- ja terveyssektorin budjetoitua vastaan. Artikkelissa esitely hallituksen puolustukset.	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
23 Mummila palkittiin vapaaehtois-työstä	Kotimaa	STT	16.10.2011	Kirjoitetaan, että vuoden Isovanhemmaksi on valittu Pienperheyhdistyksen Mummi toiminta.	Pienperh
24 Sanottua Päivähoidosta sanottua	Kotimaa	Koonnut: Karri-Otso Nevaluoma HS	28.10.2011	Kirjoitetaan tutkimustuloksista, jotka koskevat lasten päivähoitopäivien pituutta ja niiden vaikutusta lapsiin.	Yksinhuolt
25 Aina isänpäivä	Kotimaa	Kristiina Markkanen HS	13.11.2011	Artikkelissa haastateltu yksinhuoltajaisää hänen arjestaan ja jaksamisestaan kolmen lapsen kanssa.	Lapsiperh + isä Yksinhuolt

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 4/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
26 Luokkakuvia Tuhansien koulujen ja raitiojen maa	Kotimaa	Pekka Mykkänen HS	4.12.2011	Kirjoitetaan yhteiskunnan luokkaeroista.	Yksinhoit
27 Presidenttiehdokkaat vastaavat: Onko Suomi luokkayhteiskunta? (kyllä / ei / en osaa sanoa)	Kotimaa	Juha-Pekka Raeste HS	11.12.2011	Presidenttiehdokkaat perustelevat puolin ja toisin sitä, onko Suomi heidän mielestään luokkayhteiskunta.	Yksinhoit
28 "Pienikin rentoutumishetki auttaa olemaan leppoisampi"	Kotimaa	Jenni Leukurnaavaara	23.12.2011	Kirjoittajan lapset asuvat joka toinen viikko hänen luonaan (vuoroasuminen). Hän kertoo, että on tärkeää muistaa pieni lepohetki.	Yksinhoit
29 Perusturva nousee, nautintoaineet ja autoilu kallistuvat	Kotimaa	Koonnut: Olli Pohjanpalo HS	31.12.2011	Artikkeliin koottu tiedot, mitkä verot tai etuudet nousevat tulevana vuonna.	Yksinhoit
30 Missä viipyy yksinhoitajan eläke?	Mielipide	Helsinki	11.1.2011	Kirjoittajan mukaan yksinhoitajien työpanosta ei huomioida mitenkään eläkkeessä, vaikka yksinhoitajien työtaakka on "kaksi kertainen kokonaisuudessaan perheissä eläviin vanhempiin".	Yksinhoit
31 Muita etuuksia korotettava lapsilisien sijaan	Mielipide	Valtiovietien maisteri, koulukuraattori / Helsinki	1.2.2011	Kirjoittaja kommentoi Ilkka Arhinmäen artikkelia (HS Merkitöjä 29.1.) Kirjoittajan mielestä köyhyyttä poistaisi mm. toimeentulotuen perusosan korottaminen.	Lapsiperh + yksinhoit Yksinhoit
32 Vanhemmille lisää valinnanvapautta päättää lastensa hoidosta	Mielipide	Toimitusjohtaja, Väestöliitto, perhetutkija	9.2.2011	Kirjoittaja kommentoi Helsingin Sanomissa julkaistua STT:n uutista (Kotimaa 7.2.) Kirjoittaja mainitsee kotihoidontuen leikkauksiin viitaten, että vanhempien valintoihin vaikuttaa taloudellisten arvojen lisäksi monet muut arvot. "Perheiden valinnanvaraa tulisi lisätä kehittämällä osavastuun työn tai työajan lyhentämisen mahdollisuuksia kokoaikaisen kotonaolon rinnalle."	Lapsiperh + äiti

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 5/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
33 Vaalilupauksia Lasten saaminen ei saa ajaa köyhyytloukkua	Mielipide	(kd) teologian maisteri, tutkija / Vantaa	11.3.2011	Kirjoittaja on sitä mieltä, että lapsiperheiden tukijärjestelmä tulisi korjata niin, ettei lapsen saaminen aja ketään köyhyytloukkua.	Lapsiperh + yksinhuolt
34 Vaalilupauksia Vanheppainvapaat tasa-arvoisiksi	Mielipide	(vhr) / Ristiina	15.3.2011	Kirjoittaja kannattaa perhevapaiden mallia, joka terjoaisi isälle ja äidille samantapaiset vapaajakso lapsen kanssa. Hän ehdottaa, että vapaaajaksi voisi erityistapauksissa olla muun, kuin vanhemman käytettävissä mm. yksinhuoltajien kohdalla.	Yksinhuolt
35 Miksi Hus lopetti Syliky- toiminnan?	Mielipide	(Julkaistu poikkeuksellisesti nimimerkillä)	17.3.2011	Kirjoittaja kertoo omista kokemuksista, joissa HUS:n Sylikytoiminta on tukenut omaa ja puolison jaksamista.	Yksinhuolt
36 Vaalilupauksia Koulutustakuu voimaan	Mielipide	(vhr) / Helsinki	19.3.2011	Kirjoittaja ottaa kantaa lasten ja nuorten syryäytymiseen, koulusta pois jäämiseen sekä yksinäisyyden ja köyhyyden periytyvyyteen.	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
37 Vähäosaisimpien asiat on unohdettu	Mielipide	Taluspäällikkö, eläkkeellä / Suonenjoki	25.3.2011	Kirjoittaja toivoo, että vaaleissa Suomi saisi luotettavan ja kunnioitettavan esivallan. Hän kannustaa äänioikeuden käyttöön.	Yksinhuolt
38 Toimeentulojärjestelmä tulisi korjata kokonaan	Mielipide	Pienperheyhdistys / Helsinki	28.3.2011	Kirjoitetaan lapsiperheköyhyydestä sekä toimeentulotuen tarpeesta ja lapsiään vaikutuksesta muihin etuuksiin.	Lapsiperh + äiti Lapsiperh + yksinhuolt Pienperh Yksinhuolt
39 Vaalilupauksia Enemmän aikaa lapsille	Mielipide	(kok) / Helsinki	10.4.2011	Kirjoitetaan isyytysvapaan pidentämisestä ja osa- aikatyön mahdollistamisesta. Kannatetaan päivähoitolain muuttamista vanhaikasvatuslaiksi ja hoitorahan korotusta.	Yksinhuolt
40 Äitiensä Lapsiperheet tarvitsevat joustavia työaikaratkaisuja	Mielipide	Helsinki	8.5.2011 a	Kirjoittaja kokee omakohtaisesta kokemuksesta joustavan työaikaratkaisun mahdollistavan työn ja perhe-elämän yhdistämisen.	Lapsiperh + äiti

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 6/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
41 Äitiensä Lapsikorotus opintorahaan	Mielipide	Helsinki	8.5.2011b	Kirjoittaja toivoo lapsikorotusta opintorahaan, kuten työttömyyspäivärahassa.	Yksinhoit
42 Miksi Vallilan perhekoti lopetettiin?	Mielipide	SPR:n vapaaehtoinen / Espoo	13.5.2011	Kirjoittaja ihmettelee Vallilan perhekodin lopettamista. "Saneliko tämänkin päätöksen rahapula?"	Yksinhoit
43 Äänestäjien toivomaa muutosta ei nyt tule	Mielipide	Kouvola	15.5.2011	Kirjoittajan mielestä kansanedustajien antamia lupauksia ei toteuteta, kuten luvattiin.	Yksinhoit
44 Köyhimpien nettotulot eivät taida taaskaan kasvaa	Mielipide	(Julkaistu poikkeuksellisesti nimimerkillä)	21.5.2011	Kirjoittaja kertoo, että vaalien jälkeen, puolueet puhuvat perusturvan korotuksesta. Kirjoittajan mukaan parhaiten hänen perheessään köyhyyttä poistaisi lapsilisän ja toimeentulon kytköksen poistaminen.	Yksinhoit
45 Työaikalaki vaarantaa perhepäivähoidon	Mielipide	Vantaa	27.5.2011	Kirjoitetaan työaikalain soveltamisesta perhepäivähoitoon.	Lapsiperh + yksinhoit
46 Perheiden arkeen sijoitettava	Mielipide	Psykologian lisensiaatti, johtaja	31.5.2011	Kirjoituksessa kerrotaan taloudellisten ongelmien vaikutuksista perheen ihmissuhteisiin ja lasten kehitykseen sekä korostetaan peruspalvelujen tärkeyttä perheiden tukemisen näkökulmasta.	Lapsiperh + isä
47 Ajasta jälkeen jäänyt leskeneläke kaipaa täydellistä muutosta	Mielipide	Valtiotieteiden maisteri / Helsinki	18.7.2011	Kirjoittajan mielestä leskeneläke on jäänyt jälkeen nykypäivästä ja se pitäisi uudistaa. "Yksinelävät, eronneet ja avopuolisot eivät enää halua tyytyä maksajan rooliin."	Yksinhoit
48 Kotipalvelu tärkeä yksinhoitojille	Mielipide	Lapsilisä-projekti	28.7.2011	Kirjoitetaan kotipalvelun tarpeesta yksinhoitajaperheissä. Palvelun nähdään ehkäisevän vanhempien uupumista ja parantavan yksinhoitajien asemaa työmarkkinoilla.	Lapsiperh + yksinhoit Yksinhoit

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 7/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
49 Äityspakkaus on perheille tarpeen	Mielipide	Joensuu	13.9.2011	Vasta-argumentointia aiemmin (9.9) julkaistun mielipidekirjoitukseen. Puolletaan äityspakkauksen tärkeyttä monille perheille.	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
50 Nuorten posti Kaikille adoptio-oikeus	Mielipide	Lukiolainen / Vantaa	28.11.2011	Kirjoittaja puoltaa adoptio-oikeutta myös sateenkaariperheille.	Yksinhuolt
51 Merkintöjä Rikkaat vastaan köyhät	Pääkirjoitus	Ilkka Anttinen HS:n sunnuntai-ilmoituksen vt. esimies	29.1.2011	Kirjoitetaan lapsilisästä ja sen tarkoituksesta hyvinvointivaltiossa. Otetaan kantaa lapsilisän ja toimeentulotuen kytköksen poistamiseen.	Lapsiperh + yksinhuolt
52 Muut lehdet Kasvavatko tuloerot todella?	Pääkirjoitus		10.2.2011	Kirjoituksessa tuodaan esille muissa lehdissä nousseita aiheita: tuloerojen kasvusta, lapsen kotihoidosta ja sen tuomista säästöistä ja seurauksista sekä puolueiden ulkomailta hankitusta vaalivavusta.	Lapsiperh + äiti
53 Loma on latausaikaa	Pääkirjoitus		20.7.2011	Kirjoitetaan loman tärkeydestä, jotta töistä voi irtautua. Tutkimusten mukaan pienituloisimmilla lapsiperheillä, erityisesti yksinhuoltajaperheillä ei ole varaa kodin ulkopuolisiin lomiiin.	Lapsiperh + yksinhuolt Yksinhuolt
54 Myöhässä tarhasta	Pääkirjoitus	Laura Saarikoski HS:n Sunnuntai-ilmoituksen esimies	2.8.2011	Kirjoitetaan työn ja perhe-elämän tasapainottamisen haasteista ja kotitalousvähennyksen merkityksestä lapsiperheille.	Lapsiperh + äiti
55 Merkintöjä Pakoon pahaa todellisuutta	Pääkirjoitus	Minttu Mikkonen HS:n kaupunkitoimituksen esimies	1.10.2011	Kirjoitetaan lähiöiden kurjistumisesta ja sosiaalisten ongelmien alueellisuudesta Helsingissä.	Yksinhuolt

LIITE 1: Koonti tutkimuksessa käytetystä aineistosta 8/8

ARTIKKELIN NIMI	OSIO	KIRJOITTAJA/ KAUPUNKI	PÄIVÄMÄÄRÄ	SISÄLTÖÄ	HAKUSANA(T)
56 Pisteet Suomen halkaisee jako insidereihiin ja outsidersiin. Ne, jotka käyvät säännöllisessä työssä, ovat terveempiä ja saavat parempaa sosiaaliturvaa kuin työelämästä syrjäytyneet.	Sumuntai		13.3.2011	Kirjoitetaan hyvinvointivaltion edellytyksistä: koulutuksesta, terveydenhoidosta ja sosiaaliturvasta sekä niiden toteutumisesta Suomessa. "Köyhyys ja eriarvoisuus ovat kasvaneet Suomessa koko 2000-luvun nopeammin kuin muissa EU-maissa."	Lapsiperh + äiti Lapsiperh + yksinhuolt
57 Viikon lopuksi Vanhemmista tuli lobbareita	Sumuntai	Veera Luoma-Aho, kuukausiliitteen toimittaja	19.6.2011	Kirjoitetaan päivähoitopaikkojen saannista ja jakautumisesta Helsingissä. Joidenkin mielestä avainasemassa on sinnikäs soittelu, jotta saa mielekkään hoitopaikan.	Yksinhuolt
58 Tutkimus Perheiden kukkarot kevenevät vain lievästi	Talous	Pete Pokkinen HS	31.8.2011	Palkansaajien tutkimuslaitos (PT) arvioi esimerkkiperheiden tulokehitystä vuosien 2011 ja 2012 aikana. Talous on epävarmaa ja uusiutuvan taantuman uhka vaikuttavat jokaisen perheen arkeen.	Yksinhuolt

LIITE 2: Artikkelit teemoittain 1/2

Lapsiperheköyhyys		
7	Kaupunki	Vantaan talousluvuissa 20 miljoonan euron heitto
10	Kotimaa	Lapsiperheköyhyys on terveystriikki
13	Kotimaa	Sdp:n ehdottaman lapsivähennyksen suuruus yhä auki
17	Kotimaa	Köyhyys ei saa olla rikos
18	Kotimaa	Leipäjonot kasvoivat kaikkialla
36	Mielipide	Koulutustakuu voimaan
46	Mielipide	Perheiden arkeen sijoitettava
55	Pääkirjoitus	Pakoon pahaa todellisuutta
58	Talous	Perheiden kukkarot kevenevät vain hiukan
Lapsilisä ja toimeentulotuki		
5	Kaupunki	Asumisen hinta on karannut köyhien ulottumattomiin
7	Kaupunki	Vantaan talousluvuissa 20 miljoonan euron heitto
9	Kotimaa	Keskusta uudistaisi perhevapaita ja korottaisi hoitotukia
11	Kotimaa	Perusturva ei riitä elämiseen
31	Mielipide	Muita etuuksia korotetaan lapsilisien sijaan
38	Mielipide	Toimeentulo järjestelmä tulisi korjata kokonaan
44	Mielipide	Köyhimpien nettotulot eivät taida taaskaan kasvaa
51	Pääkirjoitus	Rikkaat vastaan köyhät
Lapsiperheen tuet		
15	Kotimaa	Mahdoton tehtävä Länsimäessä
20	Kotimaa	Hyvätuloiset maksajiksi
21	Kotimaa	Hallitusohjelmassa sovittua
22	Kotimaa	Oppositio: Hallitus unohti yksinhuoltajaäidit ja veteraanit
29	Kotimaa	Perusturva nousee, nautintoaineet ja autoilu kallistuvat
30	Mielipide	Missä viipyy yksinhuoltajan eläke
33	Mielipide	Lasten saaminen ei saa ajaa köyhysloukkuun
41	Mielipide	Lapsikorotus opintorahaan
47	Mielipide	Ajasta jälkeen jäänyt leskeneläke kaipaa täydellistä muutosta
49	Mielipide	Äitiyspakkaus on perheille tarpeen
Lasten päivähoito		
6	Kaupunki	Helsinki ajaa alas leikkipuistoja
8	Kaupunki	Perhepäivähoitajat yhä enemmän vapaalla
24	Kotimaa	Päivähoidosta sanottua
45	Mielipide	Työaikalaki vaarantaa perhepäivähoidon
52	Pääkirjoitus	Kasvavatko tuloerot todella?
57	Sunnuntai	Vanhemmista tuli lobbareita

LIITE 2: Artikkelit teemoittain 2/2

Vanhempain vapaat / vanhempien jaksaminen		
1	Elämä	Vanhemmat ovat huolissaan jaksamisestaan
2	Elämä	Yksinhuoltajista itsetuntoa kohottaen
3	Elämä	Äidin uusi rakas
4	Ihmiset	Matkalla hyvin otsikoihin
12	Kotimaa	Vanhempainvapaista ei yksimielisyyttä
14	Kotimaa	Yksinäisiä on yhä vähemmän
16	Kotimaa	Ansioituminen kasvattajana toi mitalin 37 äidille
19	Kotimaa	Lapset jonottavat loma- ja tukiperheisiin
23	Kotimaa	Mummila palkittiin vapaaehtoistyöstä
25	Kotimaa	Aina isänpäivä
28	Kotimaa	"Pienikin rentoutumishetki auttaa olemaan leppoisampi"
34	Mielipide	Vanhempainvapaat tasa-arvoisiksi
35	Mielipide	Miksi HUS lopetti sylkkytoiminnan
39	Mielipide	Enemmän aikaa lapsille: perhevapaat
42	Mielipide	Miksi Vallilan perhekoti lopetettiin?
48	Mielipide	Kotipalvelu tärkeää yksinhuoltajille
53	Pääkirjoitus	Loma on latausaikaa
Osa-aikatyö		
32	Mielipide	Vanhemmille lisää valinnanvapautta päättää lastensa hoidosta
40	Mielipide	Lapsiperheet tarvitsevat joustavia työaikaratkaisuja
54	Pääkirjoitus	Myöhässä tarhasta
56	Sunnuntai	Pisteet
Vaalilupaukset		
33	Mielipide	Lapsen saaminen ei saa ajaa köyhyysloukkuun
34	Mielipide	Vanhempainvapaat tasa-arvoisiksi
36	Mielipide	Koulututakuu voimaan
39	Mielipide	Enemmän aikaa lapsille
43	Mielipide	Äänestäjien toivomaa muutosta ei nyt tule
Eriarvoisuus Suomessa		
17	Kotimaa	Köyhyys ei saa olla rikos
18	Kotimaa	Leipäjonot kasvoivat kaikkialla
26	Kotimaa	Tuhansien kuilujen ja raijien maa
27	Kotimaa	Presidenttiehdokkaat vastaavat: Onko suomi luokkayhteiskunta?
37	Mielipide	Vähäosaisimpien asiat unohdettu
50	Mielipide	Kaikille adoptio-oikeus
52	Pääkirjoitus	Kasvavatko tuloerot todella?
55	Pääkirjoitus	Pakoon pahaa todellisuutta